

NDUDO NDAH YAHN DIHVO VO JESUCRISTO CHE DIRUN SAN JU^{AN}

---

1 ¹Cuahn che metah cuhn^{de} iyehnse ne, a va ama ihyan che duche ye Ndudo yahn Dendiohs. Ihyan min ne, nduco ye Dendiohs Chida, ne Dendiohs ye. ²Nde nan che canan nducuahn ne, a nduco ye Dendiohs. ³A nduco ye Dendiohs dendah ye nducuahn. Ndendi ndendita che va ne, a nduco ye dendah ye. ⁴Ihyan min ne, a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse, ne anduhneca dave yahn yahn che ri ro dave nan ihyan ne, ti^hca ihyan min, te chicuahn ye ndudo yahn Dendiohs ihyan. ⁵Quechica ye van ihyan nunde, chicuahn ye ihyan, ne andahre nahn nda^hco ndiya ihyan chahn vederihquentiyon yahn ye, ate hua chicha ye, te vederihquentiyon yahn ye ne, anduhneca dave yahn yahn che rendihco dave nan che man.

⁶Ama yune ne, tendahnun Dendiohs ama ihyan che duche ye Ju^{an}, ⁷cah ye vederihquentiyon ihyan che cuahndudo ye ndudo yahn ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse, cava che cahnevan nducoyaca ihyan, ne cotahno ye. ⁸Ju^{an} ne, ndiyu man ye che ndedevahn ye ihyan iyehnse, te vederihquentiyon che quen^an cuma ye ne, che cuahndudo ye yahn ihyan min che a va cade che chi ye. ⁹Ro che quechica Ju^{an} cahndudo ye ne, a cochi nino ro che cuanan ntiyon yahn ihyan min che cacuahn ye nducoyaca ihyan iyehnse nduhca che nahn Dendiohs che runecade cuahtechica ye.

¹⁰Ihyan min che duche ye Ndudo yahn Dendiohs ne, nda ye iyehnse, ne andahre nduco ye Dendiohs dendah ye iyehnse,

ate ihyān iyehñse ne, chacondāh vedāme ye ihyān. ¹¹Ndā ye muhn iyehñse cuh che dendah mān ye, ate ihyān naciōn yahn ye ne, chacondāh vedāme ye ihyān. ¹²Me ihyān che nevahñecun ye ihyān, chitahno ye ihyān ne, numacuahn vederihquentiyon yahn ye, ndāhco ye ihyān chahn tāh Dendiohs, nedin dāya ye ihyān. ¹³Ihyān chahn ne, chi dāya Dendiohs ihyān, ndiyu cāva ndāta yahn ye, nde huane yahn che tihcā nahn indihñe yahn ye, te mān Dendiohs nedin dāya ye ihyān.

¹⁴Ihyān min che duche ye Ndudo yahn Dendiohs ne, ndo ye nduhcā ihyān iyehñse, ne quechica ye neve nduyo vān nuhn. Ndiñchero nuhn che āma yudo vederihquentiyon quenan cuma ye, ne tumacadino nuhn che Dāya Dendiohs Chida ihyān. Metah nde āma ihyān nduhcā ye. Āma chahte vedeyahino quenan cuma ye mān, demān ndudo cuāco chicuahn ye mān. ¹⁵Āma yune ne, rāhn Juān yahn ihyān min tuhcā:

—A ihyān tih che renté yahn ye ro menān me cuahn che rāhn rí nchuhn che cochi āma ihyān che tahque chahte vederihquentiyon quenan cuma ye che co u, te a va ye nde ro che metah cuhñde iyehñse.

¹⁶Ihyān min ne, numacuahn vederihquentiyon chahte yahn ye, redin yahino ye nducoyāco vo. ¹⁷Ihyān min ne, Dihvo vo Jesucristo, che dechuh Dendiohs ihyān, chicuahn ye Ndudo yahn ye mān, yahn vedeyahino yahn ye mān, ne chemin ne, tahque yudo che co vederihquentiyon che dirun Moisés. ¹⁸Nde āma ihyān, hua ndihche ye Dendiohs Chida. Ate Dihvo vo Jesucristo, ihyān min che Dāya mān ye, che āma yahino ye ne, a ihyān min che chicuahn ye uvo tācā ye.

Juān Bautista ne, rāhn ye yahn Dihvo vo Jesucristo

¹⁹Āma yune ne, sāhn ndinān yahn naciōn yahn Israel che vate se yān Jerusalén ne, dechuh se āma o chidocuyan ndinān mān, sāhn levita che redin se cudādo nān ta mān, che chahn se tumerune se Juān deh vederihquentiyon quenan cuma ye.

²⁰Juān ne, rāhn cuāco ye ri ye sāhn chahn:

—U ne, ndiyu ihyān min che a va cāde che chi ye ndedevahn ye ihyān iyehñse.

²¹Tumerune se ihyān:

—¿Duh ndih tuhme ne? ¿A ndih che profeta Elías ne?

Ndahconan Juān yahn se:

—Ndiyu u.

Tumerune tun se ihyān:

—Tuhme, ¿a ndih ihyān profeta che a va cāde che chi ye ne?

Ndahconan Juān yahn se:

—Ndiyu u.

²²Ndaconan tumerune se ihyān:

—¿Deh vederihquentiyon quenān cuma ne ne?, te va che necāh cuande nuhn ihyān ndinān yahn nuhn che tahve ye nuhn. ¿A hua co cāhma ne co ne nuhn deh ntiyon quechica ne ne?

²³Ndahconan Juān yahn se:

—Ntiyon che quechicā ne, che rahndudó yahn nān che metah duhva nduhcā che dirun ihyān profeta Isaías tuhca: “Cuihcoyān nchuhn chedave yahn ne cāva che nevahnecon ne Dihvo vo cuahn che ndā ye.”

²⁴Sāhn ndinān che dechuh se sāhn chahn ne, fariseo se.

²⁵Rāhn se ri se Juān:

—Nducote ndiyu ndih ihyān min che a va cāde che chi ye ndedevahn ye ihyān iyehne, nde huane Elías, nde huane profeta min ne, ¿deh cuande che rehdenune ne ihyān tuhme?

²⁶Ndahconan Juān, ne rāhn ye ri ye sāhn:

—Ntiyon che quechicā ne, che rihcoyān chedave yahn ihyān cāva che nevahnecon ye Dihvo vo, ne chemin che rehdenuné ihyān. Ihyān min ne, quechica ye nación yuhn vo, ne nde hua rendihche nchuhn ihyān. ²⁷A va ye nde ro che metah cuhnde iyehne, ne a va cāde che chi ye tah cuahn adive che co u. U ne, nde hua rignonun chihvé cāva che có mare āma sāhn decāhya yahn ye.

²⁸Ro min ne, quenān Juān rehdenune ye āma cuān nān che duche Betábara, chihto ico Jordán, lado cuān nān che riquendāh yahn. Min che chahn sāhn chahn tumerune se ihyān.

Juān Bautista ne, rāhn ye yahn Dihvo vo Jesucristo che a ihyān min che nedihve ye nunde yahn ihyān iyehne

²⁹Tāma ro me ne, ndā nino Dihvo vo, ne cuahn che ndihchero Juān ihyān ne, rāhn ye ri ye ihyān che chenun ye min:

—Condihche nchuhn. A ihyān tih che dechuh Dendiohs ihyān. Nduhcā āma itecuche lihn che co te vedino cava nunde yahn ihyān ne, tihcā ye, cahco mendahn ye ihyān coh ye, nedihve ye nunde yahn ihyān iyehnse. ³⁰A ihyān tih che renté yahn ye ro min cuahn che tuhcā rāhn: “Cochi āma ihyān che tahque chahte vederihquentiyon quenān cuma ye che co u, te a va ye nde ro che metah cuhnde iyehnse.” ³¹Ro menān me ne, nde hua devanó che a ihyān tih, ihyān che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyān iyehnse. Ate nducote a devanó che va che chi ye ne, chemin che rehdenuné ihyān nación yuhn vo Israel, cava che cuahteyān ye, ne nevahnecon ye ihyān.

³²Namin rāhn Juān ri ye ihyān chahn:

—Ndiheró Vaco Ndah yahn Dendiohs, nduhcā āma icui, chiya, ne quenun ihyān tih. ³³Ro menān me ne, nde hua devanó duh ihyān che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyān iyehnse, ate Dendiohs, ihyān min che dechuh ye u cava che cuehdenuné ihyān yān ne, rāhn ye ri ye u: “Ihyān che ndihchero che co Vaco Ndah yāhn, conun ihyān ne, a ihyān min che din ye che conun Vaco Ndah yāhn ihyān yāhn.” ³⁴Man ne, a ndihché ihyān, ne rāhn rí nchuhn te Daya Dendiohs ihyān.

***Ihyān che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo
cuahn che canān din ye ntiyon yahn ye***

³⁵Tāma ro me ne, a min tun quenān Juān nduco o ihyān che rinduco ye ihyān. ³⁶Ura min ne, ndihchero ye che chuh Dihvo vo, ne rāhn Juān ri ye ihyān chahn:

—A ihyān tih che dechuh Dendiohs. Nduhcā āma itecuche lihn che co te vedino cava nunde yahn ihyān ne, tihcā ye, te cahco mendahn ye ihyān coh ye, nedihve ye nunde yahn ihyān iyehnse.

³⁷Chihnevan ihyān che o chahn che tihcā rāhn ye, ne cuahn ye cuahn nān cuahn Dihvo vo cava che conduco ye ihyān. ³⁸Ndaconan Dihvo vo, ndihchero ye ihyān chahn, ne tumerune ye:

—¿Deh renuhn nchuhn?

Ndahconan ihyān chahn yahn ye:

—Ihyān Ricuahn, nuhn ne, cochi nuhn, te nahn ndihchero nuhn ti vaco ne.

³⁹Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn, ndihchero ne.

Tuhme cuahn ihyan chahn nduco ye nan che quenán ye, ne nducote a ri tenduh nan rahco cun a chino ura min ne, chahtenan ye nduco vih.

⁴⁰Ama cha ihyan chahn ne, duche ye Andrés, dihno Simón Pedro. ⁴¹Ihyan min ne, cuahn che ndaca ye min ne, dinoca chahn ye chinuhn ye dihno ye Simón, ne cuahn che ntaca vih ye ne, rahn ye ri ye ihyan:

—Ntaca nuhn ihyan min che Mesías.

Ihyan nación yahn Israel ne, rahn ye “Mesías” yahn ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense.

⁴²Ndetahno quenda ye dihno ye nan quenán Dihvo vo, ne cuahn che nda ye ne, rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Di ne, doche Simón, daya Jonás, ate man ne, ndahcó che doche Cefas —che nahn cahma Pedro.

***Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Felipe nduco
Natanael cava che conduco ye ihyan***

⁴³Cuahn che a chi cun ro min ne, tahn nun Dihvo vo ama ihyan che duche ye Felipe, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuhn vo, condoque u.

Tuhme cuahn Dihvo vo nduco ihyan che rinduco ye ihyan estado yahn Galilea. ⁴⁴Felipe ne, yan Betsaida yan vaco ye. Dama yan vaco ye nduco Andrés man, Pedro man. ⁴⁵Ura che cuahn Felipe ne, chinuhn ye ama amigo yahn ye che duche ye Natanael, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ntaca nuhn ihyan min che dirun Moisés man, ihyan profeta man, yahn ye. Ihyan min ne, duche ye Jesús daya José. Nazaret yan vaco ye.

⁴⁶Rahn Natanael ri ye Felipe:

—¿Taca che yan min quendah ama ihyan che cochihve ye? Ndahconan Felipe yahn ye:

—Cuhn vo ndoque, ne ndihchero man.

⁴⁷Cuahn che nda ihyan chahn min ne, nte Dihvo vo yahn Natanael, ne rahn ye:

—Ihyan cuh che cuaco ne, redin yahn che cahmo vo yahn ye che ihyan nación yahn Israel ihyan, te hua o nan o chende ye.

⁴⁸Cuahn ino Natanael, ne rahn ye:

—¿Taca che a rendihche ne u?

Ndahconan Dihvo vo yahn ye:

—Ndhicheró di nde ura che metah yahve Felipe di, ura che ve min man yahn higo me, ne a checadinó nduhca ihyan di.

⁴⁹Tuhme rahn Natanael ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ndih che Daya Dendiohs, ndih che Rey yahn nación yuhn vo Israel.

⁵⁰Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Chitehne u, yahn che rahn rí di che ndhicheró di man yahn higo me man, yahn che checadinó nduhca ihyan di man, ate rahn rí di te nde hua cahn ine cava chemin, te coman ndihchero vederihno che tahque rahte ca.

⁵¹Namin rahn ye ri ihyan chahn:

—Cuaco rahn rí nchuhn te cuhnde ro vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs che te ye quenán cumá, ne anduhneca ndete che condah vahchetero, ndihchero ne u che rinducó nducoyaca ihyan, che cuahn cochi ángel yahn ye nan.

Vihco che rihnevaco ihyan yan Caná, estado yahn Galilea

2 ¹Cuahn che a co ino ro che chinduco Felipe man, Natanael man, Dihvo vo ne, chihnde ama vihco che rihnevaco ihyan, ama yan che duche Caná, estado yahn Galilea. Chaco Dihvo vo ne, a quenán ye min. ²Namin Dihvo vo nduco ihyan che rinduco ye ihyan ne, yahve ihyan che redin vihco me ihyan cava che cahn ye conduco ye. ³Cade mendahn vihco me ne, a chihno vino, ne rahn chaco Dihvo vo ri ye ihyan:

—A chihno vino yahn ihyan sih. ¿A hua conen tah ihyan?

⁴Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Chacó, metah deh cuande che cahma ne nducó yahn vino, te metah nda ura che cuhnde ro vederihquentiyon che quenán cumá.

⁵Tuhme rahn chaco ye ri ye sahn che chenán se rinan se nan vihco me:

—Codinahn nchuhn nducuahn che cahcantiyon ye.

⁶Min vate an chite rahte che deman tu ndi ndah. Chite chemin chan ne, che retoh ihyan nación yahn Israel, rih ye nune che reñano ye dehtenduh cava che co vihco nduhca costumbre yahn ye. Queri ama chite chemin chan ne, rahn

tenduh ama ciento litro nune. ⁷Rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Cuedecuto nchuhn nune chite che tihchan vate tan.

Cuahn che a chihno decuto nahn se chite chahn ne, ⁸tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Man ne, cuetendah nchuhn tah, ne cah ne ndaco ndihte.

Dinahn sahn chahn, ⁹ne cah se ndaco ndihte me, dechihn ye. Nune me ne, a ntaconda vino, nde hua devano ndaco ndihte me ti chica, atenan sahn chahn. Tuhme cah ye sahn che rihnevaco me, ¹⁰ne rahn ye ri ye sahn:

—Nducoyaca ihyan che redin ye vihco ne, dinoca vino ndah recah ye, ne cuahn che a ya ndih ihyan ne, recah ye vino ndere. Me di ne, ¿dehra cuande che denderen che redin, nde man tendah vino ndah?

¹¹Tihca chi che canan din Dihvo vo vederihno, min yan Caná, estado yahn Galilea, chihco ro ye che ama yudo vederihquentiyon che quenan cuma ye, ne ihyan che rinduco ye ihyan ne, chitahno ye ihyan. ¹²Chihno min ne, cuahn Dihvo vo yan Capernaum nduco chaco ye man, dihn ye man, ihyan chahn che rinduco ye ihyan man, ne min chahtenan ye nduco vih neve ro.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndetendah ye sahn che rendihcue se dehtenduh, chenun se chete yaco

¹³Cuahn che a nda nino vihco ro yudo che renun van ihyan nación yahn Israel ne, cuahn Dihvo vo yan Jerusalén. ¹⁴Cuahn che nda ye min ne, cuahn ye chete yaco chahte, ne min chenun sahn che rendihcue itenine man, sahn che rendihcue itecuche man, sahn che rendihcue icui man. Namin min chenun sahn che rendahcorun tume, vate se nan mesa yahn se. ¹⁵Tuhme din chine ye ama ndi ihyo, ne nduco chemin ndetendah ye sahn chahn chete yaco, nde nduco itenine yahn se man, itecuche yahn se man. Me sahn che rendahcorun tume chahn ne, chih muhn chih min ye mesa yahn se, chihtera ye tume me ndiyahn. ¹⁶Me sahn che rendihcue icui chahn ne, rahn ye ri ye sahn:

—¡Cuahn nchuhn cuahn chevah nduco dehtenduh yahn ne! ¡Hua tuma ne yaco yahn Chidá cava che ndihcue ne dehtenduh yahn ne!

¹⁷Ura min ne, ntā tin ihyan che rinduco ye ihyan nduhcā che a ndirun yahn ye nān Ndudo yahn Dendiohs tuhcā: “¡Ama yahinó yāco yahn ne! ¡Hua cuahnecún che ndere din ihyan, cuahtenun ye chete!”

¹⁸Sahn ndinān yahn nación yahn Israel che redin se cudādo min ne, rāhn se ri se Dihvo vo:

—Codin āma vederihno, ndihchero nuhn, cuhnde ro deh vederihquentiyon che quenān come che tihcā redin.

¹⁹Rāhn ye ri ye sahn:

—Ndete che ndahtera nchuhn yāco cuh ne, cuihno ino ro ne, nedin numá.

²⁰Tuhme rāhn se ri se ihyan:

—O raco ān nduyo chendāh ihyan, che dendāh ye yāco cuh, ĵa rahque che nduco ino ro no nedin nome?

²¹Sahn chahn ne, hua chenahn se. Rāhco se che yahn yāco che nti min che tihcā rāhn ye. Ate rāhn ye yahn mān ye, ndiyu yahn yāco. ²²Ndā ro che ndedetuhche Dendiohs ihyan vān tenāhn ne, tuhme ntā tin ihyan apóstol yahn ye yahn che tihcā rāhn ye, ne chitahno ye Ndudo yahn Dendiohs, chenahn ye che nduco ndudo che tihcā rāhn ye ne, conahn che va che ntuche ye vān tenāhn.

Dihvo vo Jesucristo ne, a devano ye deh che rendedecadino ihyan

²³Numanahn che quenān Dihvo vo yān Jerusalén ro yudo me ne, āma yāhn ihyan chitahno ye ihyan, yahn vederihno che din ye. ²⁴Ate Dihvo vo ne, hua chichahtino ye ihyan chahn, te a devano ye nduhchan ihyan iyehanse, rendacorun ye vederendedecadino yahn ye. ²⁵Hua rendotenan ye che cāhma ihyan nduco ye tāchan ye, te a mān ye devano ye deh che rendedecadino queri āma ihyan.

Nicodemo ne, chendihchero ye Dihvo vo Jesucristo

3 ¹Chihnde āma ihyan, partido yahn fariseo, che duche ye Nicodemo. Ihyan min ne, nduco ye vān ihyan ndinān yahn ihyan nación yahn Israel. ²Tuma ye āma vino, chahn ye chendihchero ye Dihvo vo, ne rāhn ye ri ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, a devano nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih cāva che cacuahn ne nuhn, te nde āma ihyan hua co din ye vederihno che redin ne, ndete che hua nduco Dendiohs ihyan.

³Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuaco rahn rí ndih te cava che nedin yahn Dendiohs ihyan, cahcantiyon ye ihyan ne, va che cuahteyan ye quenuma ra.

⁴Cuahn ino Nicodemo chi, ne rahn ye ri ye ihyan:

—¿Taca chemin? ¿Taca co ndonun ama ihyan che a ndico ye chete chaco ye cava che ndaconan cuhndeyan ye?

⁵Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuaco rahn rí ndih te ne, atenan ihyan che din Vaco Ndah yahn Dendiohs che ndacorun vederendedecadino yahn ye, ndo ye ihyan ra, cuedenune ye ne, atenan ihyan chahn che nedin yahn Dendiohs ihyan, cahcantiyon ye ihyan. ⁶Daya ihyan iyehne ne, ihyan nunde. Ate ihyan che redin Vaco Ndah yahn Dendiohs che rendacorun vederendedecadino yahn ye, rendo ye ihyan ra ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. ⁷Hua cahn ino ne yahn che rahn rí ndih: “Nducoyaca ihyan, nahn che ndacorun vederendedecadino yahn ye, ndo ye ihyan ra.”

⁸Yuhne ne, rano muhn min, ne andahre rihnevan ne, ate hua devano ne ticuahn rechi, nde huane ticuahn rahn. Atihnoca Vaco Ndah yahn Dendiohs, te hua devano ne taca redin che rendacorun vederendedecadino yahn ihyan, rendo ye ihyan ra.

⁹Tuhme tumerune Nicodemo ihyan:

—¿Taca che rahn ne?, te hua renahn.

¹⁰Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—¿Taca che ihyan ricuahn yahn ihyan nación yahn Israel ndih, ne hua renahn ne che rahn nduco ne? ¹¹Cuaco rahn rí ndih te nuhn ne, rahn nuhn ri nuhn nchuhn yahn dehtenduh che devano nuhn man, che a ntihche nuhn man, ate nchuhn ne, hua ritahno ne. ¹²Nducote hua ritahno nchuhn che renté nduco ne yahn dehtenduh che ri iyehne ne, tahque hua cotahno ne ndete che nté nduco ne yahn vahchetero.

¹³Nde ama ihyan iyehne ne, hua nahn ye vahchetero, cava che co nte ye yahn. Atenan u che rinducó nducoyaca ihyan, te min chicá, ne min va che ndaconán. ¹⁴Nduhca che chaconahn Moisés cu che ntave ye me tin ama yahn min yahn nan che metah duhva ne, tihca u che rinducó nducoyaca ihyan ne, va che cuaconahn yah ihyan u nan ama cruz, ¹⁵cava che ndevahn nducoyaca ihyan che cotahno ye u, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

Nduhca che din yahino Dendiohs ihyan iyehnse

¹⁶Tihca, te ama yahino Dendiohs ihyan iyehnse, ne andahre ama ndiyahn ra Daya ye, ate chihco mendahn ye ihyan, cava che nducoyaca ihyan che cotahno ye ihyan min ne, ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. ¹⁷Dechuh Dendiohs Daya ye muhn iyehnse cuh, ndiyu cava che din ye castigo ihyan iyehnse, ate cava che cotahno ihyan iyehnse ihyan min, ndedevahn ye ihyan.

¹⁸Ihyan che ritahno ye Daya Dendiohs ne, hua co ye castigo. Ate ihyan che hua ritahno ye ne, a vate mendahn ye che co ye castigo, te hua ritahno ye Daya man Dendiohs. ¹⁹Ihyan che hua ritahno ye Daya Dendiohs ne, a vate mendahn che co ye castigo, te nda ihyan min muhn iyehnse cuh, chicuahn ye Ndudo yahn Dendiohs, ate ihyan chahn ne, tahque yeno ye che quendi ye cuahtendihco ye nunde, ne chemin che hua chitahno ye. ²⁰Nducoyaca ihyan che riquendi ye rahtendihco ye nunde ne, rahcotahn ye yahn Ndudo yahn Dendiohs. Hua renevahnecun ye, te hua nahn ye che cuhnde ro nunde yahn ye. ²¹Ate ihyan che runecade vatechica ye ne, renevahnecun ye Ndudo yahn Dendiohs, cava che cuhnde ro che rinduco Dendiohs ihyan nan dehtenduh che redin ye.

Juan Bautista ne, quendi ye nte ye yahn Dihvo vo Jesucristo

²²Chihno min ne, cuahn Dihvo vo nduco ihyan che rinduco ye ihyan, estado yahn Judea. Min chahtenan ye neve ro, ne chidama ihyan, chedenune ye. ²³⁻²⁴Ro min ne, metah din se preso Juan, ne quenán ye ama cuan nan che duche Enón, nino yan Salim, rehdenune ye ihyan che renda ye, te min ne, ama va nune.

²⁵Tahn min ne, nda ama o sahn ndinan yahn nación yahn Israel, ne chahtecuhn chende se nduco ihyan che rinduco ye Juan, ndahchenan se che redenune ihyan. ²⁶Tuhme chahn ihyan chahn chengo ye Juan:

—Ihyan Ricuahn, ihyan che nduco ne cuahn che quenán ne viche lado cah yahn ico Jordán, che nte ne yahn ye nduco nuhn ne, man ne, rehdenune ye ihyan, ne ama yahn ihyan rinduco ye ihyan.

²⁷Rahn Juan ri ye ihyan:

—Queri ama vo ne, a man Dendiohs ndihco ye tah vo ntiyon che redin vo. ²⁸A rahn cuacó rí nchuhn te ndiyu u, ihyan che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehanse, te ntiyon che ndihco Dendiohs tah ne, che cahcoyan chedave yahn ihyan cava che nevahnecun ye ihyan min. ²⁹Nan vihco che rihnevaco ihyan ne, ama ri yeno ndaco ndihte cuahn che ndihchero ye che yeno sahn che cahnevaco se, te a devano ye te ndahca rinahn ntiyon che quenan ye. Atihnoca u, te ama ri yenó yahn che ama ri yahn ihyan rinduco ye ihyan min. ³⁰Ihyan min ne, a va cade che co chahte ntiyon yahn ye, ne u ne, a va cade che cuihno ntiyon yahn.

***Dihvo vo Jesucristo ne, a vahchetero chica
ye che nda ye muhn iyehanse cuh***

³¹Dihvo vo ne, chica ye vahchetero, ne ndinan ye yahn nducoyaco vo. Ihyan iyehanse ne, rahndudo ye deman yahn dehtenduh che ri iyehanse cuh. ³²Ihyan min ne, rahndudo ye yahn dehtenduh che ri vahchetero, che ndihche ye man, chihnevan ye man, ate atenan ama o ra ihyan ritahno ye. ³³Ihyan che ritahno ye ne, recah dito ye Ndudo yahn Dendiohs che rahndudo ihyan min, rihco ro ye che cuaco. ³⁴A Dendiohs dechuh ye ihyan min, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye ihyan, quenan cuma ye nducuahn vederihquentiyon yahn. Chemin che numacuahn vederihquentiyon min rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs. ³⁵Dendiohs Chida ne, yahino ye ihyan min che Daya ye, ndahco ye nducuahn vederihquentiyon tah ye. ³⁶Ihyan che ritahno ye ihyan min che Daya Dendiohs ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Ate ihyan che hua ritahno ye ihyan min ne, hua ndaca vahchetero cuahtenan ye. Tahque ndah ne, ama yah castigo din Dendiohs ihyan.

Ama tahn nación yahn Samaria, chitahno te Dihvo vo Jesucristo

4 ¹Tahn min ne, ama yahn ihyan rinduco ye Dihvo vo, redenune ye, ne checadino sahn fariseo che tahque yahn ihyan rinduco ye Dihvo vo che co Juan. ²Ndiyu man Dihvo vo che rehdenune ye ihyan chahn, te ihyan apóstol yahn ye. ³Nducote hua nahn Dihvo vo che co yudo yahn sahn chahn, yahn che ama yahn ihyan rinduco ye ihyan ne, chica ye min estado yahn Judea, conahn ye estado yahn Galilea.

⁴Yune cuahn nan che cuahn ye ne, chuh nación yahn Samaria. ⁵⁻⁶Ama ro, tenduh nan inguiyahn ne, nda ye chihto ama yan yahn Samaria che duche Sicar, nan yahn yahn Jacob che chihco ye yahn daya ye José. Min va ama pozo nune che duche Pozo yahn Jacob, ne nducote ndi cuno Dihvo vo ne, cuahn ye chihnde ye chihto pozo me. ⁷⁻⁸Ihyan apóstol yahn ye ne, cuahn ye viyan me cua ye dehtenduh che cheh ye nduco vih. Ura min ne, nda ama tahn yan min nan pozo me tendah te nune, ne rahn Dihvo vo ri ye tahn:

—¿A hua te tah nune, cúh?

⁹Cuahn ino te, ne rahn te ri te ihyan:

—¿Taca che rica ne nune cuh ne u?, te ndih ne, ihyan nación yahn Israel ndih, ne u ne, ihyan nación yahn Samaria u.

(Tihca rahn te, te ihyan nación yahn Israel ne, nde hua rente ye nduco ihyan nación yahn Samaria.) ¹⁰Tuhme rahn Dihvo vo ri ye tahn:

—Nde hua renehn yahn vedeyahino yahn Dendiohs, nde hua devene duh u che ricá nune di, te ndete che devene ne, man caque nune u, nune min che vedevihche yahn ihyan iyehense.

¹¹Rahn te ri te ihyan:

—Pozo cuh ne, ama yano, ne ndih ne, nde hua nda ne deh che tendah nduco ne nune, ¿ti ra ngua ne nune che rahn ne che te ne u? ¹²Ihyan ndico yahn nuhn Jacob, chino ye pozo cuh, chichihve yahn man ye man, yahn daya ye man, yahn ite ndata yahn ye man, ne man ne, nuhnde tah nuhn. ¿A rahco ne che tahque rignonun chihve ne che co ihyan min?

¹³Rahn ye ri ye tahn:

—Nducoyaca ihyan che cuh ye nune tih ne, ndaconan co yaca ye. ¹⁴Ate ihyan che cuh ye nune che cah ne, ametah ndaconan co yaca ye, te nune min ne, hua nda ro che tihnan, ne din che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

¹⁵Tuhme rahn te ri te ihyan:

—Te ne nune che rahn ne me, cúh, cava che ametah ndaconan co yacá, ne hua conan cuma che chí tendah nan pozo cuh.

¹⁶Rahn ye ri ye tahn:

—Cuehn ngua inchahn, tuhme cochi nduco se.

¹⁷⁻¹⁸Ndahconan te yahn ye:

—Metah inchahn.

Tuhme rahn ye ri ye tahn:

—Cuaco rahn che metah inchahn, te ro menan ne, uhn inchahn nenan come, ate sahn che quenán come man ne, ndere quenén nduco se.

¹⁹Cuahn che chihnevan te che tihca rahn ye ne, rahn te ri te ihyán:

—Che tihca rahn ne ri ne u ne, a ndero ndi che ihyán profeta ndih. ²⁰Ihyán ndico yahn nuhn ne, muhn cuete cuh rechi ye rendeva ye yavenan Dendiohs, ne nchuhn ihyán nación yahn Israel ne, rahn ne te min yan Jerusalén va che ndeva vo yavenan ye. ¿Cha che cuaco ne?

²¹Ndahconan ye yahn te:

—Cuedevene te ndiyu demán cuete cuh, nde huane demán yan Jerusalén ndeva ihyán yavenan Dendiohs Chida, te a nda ro che, adecotino che chenán ihyán ne, a min no co ndeva ye yavenan ye. ²²Nchuhn, ihyán nación yahn Samaria ne, nde hua devano ne taca va cade che ndeva ihyán yavenan Dendiohs. Ate nuhn ihyán nación yahn Israel ne, a devano nuhn, te a van ndata yahn nuhn, quendah ihyán che ndedevahn ye ihyán iyehense. ²³A nda ro che ihyán che redin yahn che cahmo vo che rendeva ye yavenan Dendiohs Chida ne, rendeva ye yavenan ye numacuahn chedave yahn ye man, numa cuaco man, te ihyán min ne, nahn ye che tihca ndeva ihyán yavenan ye. ²⁴Dendiohs ne, ama Vaco, ne ihyán che rendeva ye yavenan ye ne, nahn che ndeva ye numacuahn chedave yahn ye man, numa cuaco man.

²⁵Rahn te ri te ihyán:

—A devanó che va che chi ihyán min che Mesías, che a va cade che ndedevahn ye ihyán iyehense, ne cuahn che nda ye ne, te cuande ye uvo yahn nducuahn.

²⁶Rahn ye ri ye tahn:

—A u, ihyán min, che renté ndoque.

²⁷Ura min ntá ihyán apóstol yahn ye, ne cuahn ino ihyán chahn che rente ye nduco ama ndahta, ate nde ama ye hua chihquino ye tumerune ye ihyán deh chica ye tahn man, deh yahn che rente ye nduco te man. ²⁸Tuhme chihco te cuhte yahn te min, conahn te, ne rahn te ri te ihyán viyan:

²⁹—Cochi nchuhn ndihchero ne ama ihyán che rahn ye ri ye u nducuahn che nedín. Co a ihyán min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyán iyehense.

³⁰Tuhme cuahn ihyan yān quendihchero ye Dihvo vo.

³¹Numanahn min ne, rāhn ihyan apóstol yahn ye ri ye ihyan:
—Ihyan Ricuahn, ¿a hua cheh inguiyāhn ne?

³²Ndahconan ye, ne rāhn ye ri ye ihyan chahn:

—U ne, va āma comida yāhn, che nde hua devano nchuhn yahn.

³³Ate hua chenahn ihyan chahn deh conahn che tihcā rāhn ye, ne rente ye vān mān ye nduco vih:

—¿A va duh che checu che cheh ye, che tihcā rāhn ye?

³⁴Tuhme rāhn ye ri ye ihyan chahn:

—Che dināhn nān ntiyon yahn Dendiohs, ihyan min che dechuh ye u ne, chemin che vedeyeno yāhn, anduhnecā āma comida yāhn. ³⁵Nchuhn ne, rāhn ne te renda ca te cun iyo cava che ndevāhn ihyan ndute ndata. Ate u ne, rāhn rí nchuhn te, nde meniyan ne, āma yāhn ihyan vateyan ye cava che cahcovan ye Ndudo yahn Dendiohs che cuahndudo ne.

³⁶Nān ntiyon yahn ihyan ne, nāhn cuān ne, āma ye rino ye ndute ndata, ne tāma ye rendevāhn ye cuahn che a ri yahn. Atihnoca nān ntiyon yahn Dendiohs, te nāhn cuān ne, āma ye ranān ye rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, ne tāma ye riquendi ye, tuhme ritahno ihyan. Ihyan che ritahno ye ne, rendevāhn ye, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Me ihyan che redin ye ntiyon min, ihyan che rahndudo ye menān mān, ihyan che rahndudo ye cuahn che a ritahno ihyan mān ne, rahte yeno āma tāma ye nduco vih. ³⁷Nducote tihcā ne, riquendāh cuāco ndudo che tuhcā rente ihyan: “Āma ye rino ye ndute ndata, ne tāma ye rendevāhn ye cuahn che a ri yahn.” ³⁸U ne, dechúh nchuhn, cuahndudo ne Ndudo yahn Dendiohs nān che a vih ihyan nedin ye ntiyon, ne ndondā tāh ne ntiyon min quendi ne.

³⁹Āma yāhn ihyan yān min, rente tāhn min nduco ye yahn che rāhn Dihvo vo ri ye tāhn nducuahn che nedin te, ne chitahno ye ihyan. ⁴⁰Chemin che cuahn che ndā ihyan yān chahn nān Dihvo vo ne, yahve ye ihyan che conan ye min. Quenan ye yān min o ro, ⁴¹ne nde tahque yāhn ca ihyan chitahno ye ihyan cuahn che chihnevan ye che rahndudo ye.

⁴²Tuhme rāhn ihyan yān chahn ri ye tāhn min:

—Chitahno nuhn ihyan min, yahn che nte yahn ye nduco nuhn. Ate mān ne, tahque chichahtino nuhn ihyan, te

chihnevan man nuhn che rahndudo ye. A devano cuaco nuhn te a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehanse.

***Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn
ama sahn dihn, daya ama sahn ndinan***

⁴³Chihno nduh che o ro min ne, chica Dihvo vo yan min cuahn ye cuahn estado yahn Galilea. ⁴⁴Nducote man ye rahn ye te atenan ihyan tama yan che renevahnecun ye ihyan profeta, ndiyu ihyan yan vaco ye ne, chemin che cuahn ye min. ⁴⁵Cuahn che nda ye ne, ihyan che vate ye min ne, ama nevahnehcun ye ihyan, te namin chahn ihyan chahn yan Jerusalén vihco ro yudo, ne ndihchero ye vederihno che din ye min.

⁴⁶⁻⁴⁷Cuahn che quechica ye min estado yahn Galilea ne, nda tun ye yan Caná, yan min nan che din ye vederihno, din ye che ndaconda vino nune me. Numanahn che quenah ye yan min ne, nda ama sahn ndinan che va se yan Capernaum, rinuhn se ihyan. Sahn min ne, ama cah sahn dihn yahn se, adeche coh se, ne chemin che, cuahn che checadino se che a ndaconan Dihvo vo che chahn ye estado yahn Judea ne, chahn se yahve se ihyan. Chica se favor ihyan che cahn ye ndevaco se, din ye che ndoyahn daya se. ⁴⁸Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Nchuhn ne, nde hua cotahno ne ndete che hua ndihchero ne vederihno.

⁴⁹Ate rahn se ri se ihyan:

—Co din favor, ne cuhn vo nduco ne, te adeche coh daya.

⁵⁰Tuhme rahn ye ri ye sahn:

—Co ndaconen conahn, te sahn daye ne, a ndoyahn se.

Chitahno se che rahn ye, ne conahn se. ⁵¹Ura che a ntā nino se ndevaco se ne, chahn ama o mozo yahn se chendi yune se sahn, ne rahn se ri se sahn:

—Sahn dihn yahn ne, a ndoyahn se.

⁵²Tumerune se sahn chahn deh ura canan chihnde dihn yahn daya se. Ndahconan sahn chahn yahn se:

—Ico, nan rahco ama a chino, chavi ihno che netah sahn.

⁵³Tuhme ntā tin sahn ndinan me che a ura min rahn Dihvo vo nduco se che a ndoyahn daya se, ne chemin che chitahno se ihyan nduco nducoya ihyan yahn se.

⁵⁴Nduco chemin chi o yune che din Dihvo vo vederihno estado yahn Galilea.

*Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che ndoyahn ama sahn
che ndi cheche se ama cuqn nan che duche Betesda*

5 ¹Cuahn che quenan ca Dihvo vo estado yahn Galilea ne, quenun ama vihco yahn ihyan nación yahn Israel min yan Jerusalén, ne cuahn Dihvo vo vihco me. ²Ama chendevah yahn chete che ndacoriya yan min ne, duche Chendevah yahn Itecuche. Nino chendevah min ne, va ama tanque nune che duche Betesda, che devaco hebreo. Chihto tanque me ne, chendihco uhn corredor, ³ne min chenun ama yahn ihyan che ve nan ye man, ihyan che neneva doh cah ye man, ihyan che ndi cheche ye man, chenano rino ye ura che nuhn nune me. ⁴Yahn quenun riya ama ángel, rendahchetahn ye nune me, ne ihyan che conun condá ye van nune me ura che cuihno ndahchetahn ne, ndoyahn ye, adecodehno che ndi yahn ye. ⁵Min quendite ama sahn che a ri ndico ntihiyon ino nduyo che ndi cheche se. ⁶Nda Dihvo vo min, ne ndihchero ye sahn. Checadingo ye che a rahn cuahn ndi cheche se, ne tumerune ye sahn:

—¿A nehn che ndoyehn ne?

⁷Ndaconan se yahn ye:

—Taca hua. Nahn che ndoyahn, ate metah duh ihyan che quenda ye u van nune ura che nuhn. Queri ama yune che redín fuerza, nahn condá van nune ne, tama ca ihyan rechuhnan ye u, renda ye.

⁸Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuenecuen, condo tah yundo yehn, ne cuique.

⁹A ndetahno ndoyahn sahn min, ndo tah se yundo yahn se, ne canan rica se. Ro min ne, ama ro che rahtetuhno ihyan,

¹⁰ne ama o sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, rahn se ri se sahn che ndoyahn me:

—Man ne, ro che rahtetuhno vo. Hua redin yahn che din ntiyon, quenohn yundo yehn.

¹¹Ndahconan sahn min, ne rahn se ri se sahn chahn:

—Hua te, a man ihyan che din ye che ndoyahn, chihquentiyon ye che quenuhn yundo yahn, ne cacá.

¹²Tuhme tumerune sahn chahn sahn:

—¿Duh ihyan min che chihquentiyon ye che quenohn yundo yehn, caque ne?

¹³Ate sahn min ne, nde hua devano se che a Dihvo vo Jesucristo che din ye che ndoyahn se, te ama yahn ihyan chenun ye min, ne ndetahn chenda ye van ihyan, cheh nan se ihyan. ¹⁴Adiva ne, ndihchero Dihvo vo sahn, quenun se chete yaco, ne rahn ye ri ye sahn:

—Cuihcoven che cahmá có di. Man che a ndoyehn ne, ametah ndaconen condihque nunde cava che hua cotah tama cah di, din che tahque chuhrihn.

¹⁵Tuhme chahn sahn min, chengo se sahn ndinan chahn che a Dihvo vo che din ye che ndoyahn se. ¹⁶Nducote a ro che rahtetuhno ihyan redin Dihvo vo che rendoyahn ihyan cah ne, chemin che din tan sahn chahn nduco ye, nahn cahno se ihyan.

¹⁷Ama yune ne, rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Chidá ne, cuahn dama redin ye che ndah cava ihyan, ne u ne, riquendí yune yahn ye.

¹⁸Che tihca rahn ye ne, nde tahque chi tan sahn ndinan chahn, nahn cahno se ihyan, te cuahn che rahn ye te a Dendiohs che Chida ye ne, rahco se te duche rino ye ihyan, nahn co ye dama nduhca ihyan min. Avane ne, nducote redin Dihvo vo che rendoyahn ihyan cah, andahre ro che rahtetuhno ihyan ne, rahco se te rahcotahn ye che rihquentiyon ley nduhca che rahtetuhno ihyan.

Vederihquentiyon che quenana cuma Dihvo vo Jesucristo

¹⁹Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Cuaco rahn rí nchuhn te hua co dín nde ama nan ntiyon che ndiyu ntiyon yahn Chidá. Nducuahn che redin ye ne, namin redín. ²⁰Chidá ne, yahino ye u, ne man ye nduco ye u redin ye nducuahn vederihno. Nde va ca vederihno che tahque rahte che din ye, ne ama cahno ino nchuhn. ²¹Cuahn che man nahn ne, nde ndedetuhché tenahn, nduhca che redin Chidá. ²²Chidá ne, ndahco ye vederihquentiyon yahn ye tahn, cava che techecadé yahn nducoyaca ihyan, ²³te nahn ye che ndeva ihyan yavenan nduhca che rendeva ihyan yavenan ye. Ihyan che hua rendeva ye yavenan ne, namin hua rendeva ye yavenan Chidá, ihyan min che dechuh ye u.

²⁴'Cuāco rāhn rí nchuhn te ihyan che rihcovan ye ndudo yáhn, ne ritahno ye ihyan min che dechuh ye u ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Ihyan chahn ne, hua conda ye, te ndevahn ye. ²⁵Cuāco rāhn rí nchuhn te nducoyāca ihyan nunde ne, anduhnecā ndete che a ndih ye nan Dendiohs. Man ne, a ndā ro che cahnevan ye ndudo yáhn, ne nducoyāca ye che cotahno ye ne, ndevahn ye. ²⁶Tihcā, te Chidá ne, quenán cuma ye vederihquentiyon cava che ndedevahn ye ihyan iyehnse, ne ndahco ye vederihquentiyon min táh. ²⁷Namin ndahco ye vederihquentiyon táh cava che techecadé yahn ihyan iyehnse, te a u che rinducó nducoyāca ihyan. ²⁸Hua cahn ino nchuhn che tihcā rāhn, te ndā ro che, nducoyāca tenahn ne, cahnevan ye ndudo yáhn, ²⁹ne ntuche ye. Ihyan che ndah din ye chahtenan ye iyehnse ne, cuahtenan ye vahchetero, ne ihyan che hua ndah din ye ne, co ye castigo.

***Nduhca che a ndero ndi vederihquentiyon
yahn Dihvo vo Jesucristo***

³⁰'Che tin demán ne, hua co dín nde ama nan dehtenduh. Retecheacadé nduhcā che rihquentiyon Dendiohs Chida u, ne nducuahn che retecheacadé ne, numa cuāco, te a ndudo yahn ihyan min ndiyu ndudo yahn mán. ³¹Cuahn che rendonán vederihquentiyon che quenán cumá ne, nde hua richihve che renté, che rahco nchuhn. ³²Ate che rendonán Dendiohs vederihquentiyon yáhn ne, a ndero ndi che cuāco, te ihyan min ne, cuāco nducuahn che rāhn ye. ³³Nchuhn ne, tahve ne sahn che tumerune se Juān, ne ndudo che ndahconan ye yahn ne yahn vederihquentiyon che quenán cumá ne, cuāco. ³⁴U ne, hua rendotenán che ihyan iyehnse cahma nan ye u, ate ntihyon yán ndudo che ndahconan ye yahn ne, cava che cotahno ne u, ne ndevahn ne. ³⁵Juān ne, nduhcā ama yahn che din che chi ro dave nan ne neve ro, te chicuahn ye nchuhn yahn vederihquentiyon yáhn, ne quenán ino ne. ³⁶Ate vederihno che redín ne, tahque rihco ro che quenán cumá vederihquentiyon che co ndudo che rāhn Juān yáhn, te cava chemin ne, a ndero ndi che a Dendiohs Chida dechuh ye u. ³⁷Namin, andahre hua nihnevan nchuhn ndudo yahn Dendiohs Chida, nde hua ntihche ne ihyan, ate rihco ro ye van nchuhn, che man ye dechuh ye u. ³⁸Me nchuhn ne, racondah

vedame ne ndudo yahn ye, te hua ritahno ne u che man ye dechuh ye. ³⁹Rendihchenan ne Ndudo yahn ye nduco cudado, te rahco ne te ndudo min din che ndevahn ne, ne cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro. Ate nde hua retumacadino ne che a nan Ndudo min ndirun yahn vederihquentiyon yahn.

⁴⁰Hua nahn cotahno ne u cava che ndevahn ne, cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

⁴¹U ne, hua rendotenan che ndeva nchuhn yavenan. ⁴²Avane ne, a rendihché nduhchan ihyan nchuhn, ne a devano che hua yahino ne Dendiohs. ⁴³U ne, man Chidá dechuh ye u, ne nchuhn ne, racondah vedame ne u. Ate ndete che nda tama sahn che ricuahn se vededevano yahn man se ne, sahn min che cuaco nevahnecun ne sahn. ⁴⁴¿Taca co cotahno nchuhn Dendiohs?, te ndotenan che nuhn ino ne dinahn ne, cava che co yeno ye nduco ne ne, renan ino ne rendeva ama tama ne yavenan vih. ⁴⁵Ndiyu u che cahco ró nunde yahn nchuhn nan Chidá, te a ley che dirun Moisés, che ama ndichahtino nchuhn ne, a chemin che renuhnde nunde yahn ne. ⁴⁶Ndete che ritahno nchuhn che dirun Moisés ne, namin cotahno ne u, te ihyan min dirun ye yahn vederihquentiyon yahn. ⁴⁷Ate nducote hua ritahno ne ndudo che dirun ye ne, chemin che nde hua co cotahno ne ndudo yahn.

Cah Dihvo vo Jesucristo cheh nchuh ca uhn mil ihyan

6 ¹Chihno min ne, cuahn Dihvo vo tama lado viche yahn vine yahn Galilea, nan che duche Tiberias. ²Nducote rendihchero ihyan vederihno che redin ye che rendoyahn ihyan cah ne, chemin che ama yahn ihyan cuahn ye nduco ye. ³Cuahn che nda Dihvo vo min ne, cocha ye ama tingüete chihnde ye nduco ihyan apóstol yahn ye. ⁴Ro min ne, a nda nino vihco ro yudo yahn ihyan nación yahn Israel. ⁵Cuahn che ndihchero Dihvo vo che ama yahn ihyan nda ye chidama ye min ne, tumerune ye Felipe:

—¿Ti cuhn vo cua vo che cheh nducoyaca ihyan sih ne?

⁶Dihvo vo ne, a derahn ye tihca che nahn cadino ye deh cahma Felipe, te man ye ne, a devano ye taca din ye che cahcaceh ye ihyan chahn. ⁷Ndahconan Felipe yahn ye:

—Andahre o ciento tume diyahngua quenda vo che cua vo pan ne, nde hua tuno cava che ndaca tahsihn, cheh queri ama ihyan sih.

⁸Tuhme tama ihyan apóstol, ihyan min che duche ye Andrés, dihno Simón Pedro ne, rahn ye ri ye Dihvo vo:

⁹—Muhn quenun ama sahn dihn che nda se uhn pan che ndindah nduco cebada man, o yahca man. Ate rahcó che dehra cochihve chemin cava ihyan sih, te ama yahn ri ye.

¹⁰Rahn Dihvo vo:

—Cahma nchuhn co ne nducoyaca ihyan sih che cuahte ye.

Ama va chano cahya min, ne chahte ihyan chahn nan chano me. Che deman ihyan chahn ne, ri tenduh uhn mil ye. ¹¹Tuhme chetah Dihvo vo pan me, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs. Chihno min ne, cah ye ihyan apóstol yahn ye cava che cah ye cheh nducoyaca ihyan. Namin chetah ye yahca me. Atihnoca din ye, ne cheh nducoyaca ihyan nde nan che chito ihyan. ¹²Cuahn che a chenan cheh ihyan ne, rahn Dihvo vo ri ye ihyan apóstol:

—Cuendevahn nchuhn nducuahn che ngava cava che hua cora.

¹³Ndevahn ihyan chahn nducuahn, ne chito ndichio cuahte cheyahn pan me che ngava. ¹⁴Nducote ndihchero ihyan vederihno min che din Dihvo ne, rahn ye:

—Cuaco nyon te ihyan cuh, ihyan profeta che a va cade che chi ye iyehnse.

¹⁵Checadino Dihvo vo che nahn quenda ihyan chahn ihyan nduco fuerza, cava che co ye rey yahn ye, ne chemin che ndiquendah ye van ye, cuahn ye deman ye tama tingüete yaco.

Dihvo vo Jesucristo ne, rica ye nan nune vine

¹⁶Cuahn che a chi dah ne, cuenechahn ihyan apóstol chahn cuahn chihto vine me. ¹⁷Chahtenun ye chete ama barco che va min, ne cuahn ye tama lado viche me, cuahn yan Capernaum. A man, ne Dihvo vo ne, a hua renta ye. ¹⁸Ura min ne, canan rano yuhne tan, ne ama rendedecuan nune vine me. ¹⁹A cuahn ihyan chahn nduco barco me tenduh an mil metro, cuahn che ndihchero ye Dihvo vo, che a nda nino ye, rica ye nan nune vine me, ne ama dihya ye chi. ²⁰Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—A u che ntá. ¡Condi nchuhn dihya ne co!

²¹Chenda Dihvo vo chete barco me, ne ama yeno ihyan chahn, netumanecun ye ihyan. Nduco venchahte no nda barco me nan che cuahn ye.

Chinuhn ihyan Dihvo vo Jesucristo

²²Me ihyan che chahtenan ye t̄ama l̄ado viche yahn vine me ne, tumacadino ye chi dave t̄ama ro me, che ihyan apóstol chahn ne, chahtenun ye chete āma ndiyahn ra barco che va min, cuahn ye, ne Dihvo vo ne, hua cuahn ye nduco vih.

²³Numanahn che chenán ye min ne, nd̄a neve barco che chica yān Tiberias, ne chan chihto vine, nino n̄an che cheh ye p̄an che c̄ah Dihvo vo āma ro me. ²⁴Nducote ndihchero ihyan chahn che ametah Dihvo vo min, nde huane ihyan apóstol yahn ye ne, chahtenun ye chete barco chahn, cuahn ye yān Capernaum, quenuhn ye ihyan.

²⁵Cuahn che a tuche ihyan chahn vine me, nd̄a ye n̄an che quenun Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—Ihyan Ricuahn, ¿deh ura nd̄a ne muhn ne?

²⁶Ate r̄ahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuāco r̄ahn rí nchuhn te rinuhn ne u, yahn che chihcachéh nchuhn nde n̄an che chito nchuhn, ndiyu yahn che chenahn ne yahn vederihno che dín. ²⁷Hua cuāhcorān nchuhn demān yahn dehtenduh che reh ne, te chemin ne, rihno. Tahque ndah ne ne, codinun ino ne, cuihcovan ne ndudo yāhn, c̄ava che ndevahn ne, ne cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro. Ndudo yāhn ne, anduhneca āma comida che ngu cuahn d̄ama yahn ne. Tihc̄a, te u che rinducó nducoyāca ihyan ne, nd̄ahco Dendiohs Chida vederihquentiyon t̄ah, c̄ava che ndedeváhn nchuhn.

²⁸Tuhme tumerune ihyan chahn Dihvo vo:

—¿A va vederihquentiyon yahn Dendiohs che va che dinahn nuhn ne?

²⁹Ndahconan Dihvo vo, ne r̄ahn ye ri ye ihyan chahn:

—Che nahn Dendiohs ne, che cotahno nchuhn u che mān ye dechuh ye.

³⁰Ndaconan tumerune ihyan chahn Dihvo vo:

—¿Deh vederihno co din ne, ndihchero nuhn, c̄ava che cotahno nuhn ndih ne? ¿Deh ntiyon nda ne ne? ³¹Ihyan ndico yahn nuhn ne, cheh ye p̄an che duche maná, min yāhn n̄an che metah duhva nduhc̄a che ndirun n̄an Ndudo yahn Dendiohs tuhc̄a: “C̄ah Dendiohs p̄an che chica vahchetero, cheh ye.”

³²Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn: Pan che chica vahchetero ne, ndiyu Moisés che cah ye ihyan, te a Chidá. Namin rete ye nchuhn tama nan pan che tahque ndah che chica vahchetero. ³³Pan min che cah Dendiohs ne, chica vahchetero, ne nduco chemin rendevahn ihyan iyehnse.

³⁴Tuhme rahn ihyan chahn ri ye Dihvo vo:

—Te ne pan che rahn ne me nuhn ro ro.

³⁵Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—A u che anduhneca pan cava ihyan che ritahno ye u, te rendedevahn ihyan, ne cuahtenan ye vahchetero. Che reh ihyan man, che rih ye man ne, hua retumanan ihyan cuahn dama. Ate vedeyahino yahn cava ihyan che ritahno ye u, ne hua nda ro che cuihno. ³⁶Ate nchuhn ne, hua ritahno ne u, andahre rendihchero ne u, nduhca che a rahn ri nchuhn. ³⁷Nducoyaca ihyan che retendahnun Chidá cava che cotahno ye u ne, ritahno ye u, ne hua racondah vedame ihyan. ³⁸Tihca, te u ne, chicá vahchetero, dechuh Chidá u, cava che dinahn che nahn ye, ndiyu che nahn man. ³⁹Chidá ne, dechuh ye u, ne nahn ye che ndedevahn nducoyaca ihyan che man ye tendahnun ye cava che cotahno ye u. Namin nahn ye che ndedetuhché ihyan chahn ro che cuihno iyehnse. ⁴⁰Chidá ne, nahn ye che nducoyaca ihyan che ndihchero ye u che Daya ye, ne cotahno ye u ne, ndedetuhché ihyan ro che cuihno iyehnse, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁴¹Nducote rahn Dihvo vo yahn man ye, che anduhneca pan che chica vahchetero cava ihyan iyehnse ne, chemin che ndahchenan sahn ndinan yahn nación yahn Israel chahn ihyan, ⁴²ne rente se van man se nduco vih:

—Ihyan tih che Jesús, che daya José me. Uvo ne, a rendihcho vo chida ye man, chaco ye man, ¿me dehco che rahn ye che vahchetero chica ye?

⁴³Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Hua ndahchenan nchuhn u. ⁴⁴Cuedevano ne te nde ama ihyan hua co cotahno ye u, ndete che hua man Chidá tendahnun ye ihyan. Nducoyaca ihyan che cotahno ye u ne, ndedetuhché ihyan ro che cuihno iyehnse. ⁴⁵Nan libro che dirun ihyan profeta ne, tuhca rahn: “Dendiohs ne, din ye che conahn nducoyaca ihyan.” Chemin che nducoyaca ihyan che redinahn ye yahn Dendiohs Chida ne, ritahno ye u.

⁴⁶'Nde ama ihyan iyehnse ne, hua ntihche ye Dendiohs Chida. Atenan u che rendihché ihyan. ⁴⁷Cuāco rāhn rí nchuhn te ihyan che ritahno ye u ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. ⁴⁸U ne, anduhneca pan cava ihyan iyehnse, te rendedeváhn ihyan, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. ⁴⁹Ihyan ndico yahn nchuhn ne, cheh ye pan che duche maná min yahn nan che metah duhva, ate pan min ne, metah vederihquentiyon yahn cava che ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero. ⁵⁰⁻⁵¹Ate ihyan che cheh ye pan che chica vahchetero ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Pan min ne, redin che rendevahn ihyan. Adecoduhno ihyan che cheh ye ne, ndevahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Che rāhn yahn pan min ne, rāhn yahn mán, te va che cahco mendáhn u cóh, cava che ndedeváhn ihyan iyehnse.

⁵²Tuhme ama ndeh rente sahn ndinan chahn van man se nduco vih, ne rahn se:

—¿Taca che rahn ihyan tih che covahn ye pan, cava che chuh vo ihyan?

⁵³Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuāco rāhn rí nchuhn te, u che rinducó nducoyaca ihyan ne, cava che ndevahn ne ne, va che cotahno ne u man, cochahtino ne yun yáhn che cora man. ⁵⁴Ihyan che cotahno ye u, ne cochahtino ye yun yáhn che cora ne, ndedetuhché ihyan ro che cuihno iyehnse, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. ⁵⁵Tihca, te cava che co ndevahn ihyan ne, va che cahco mendáhn u, cora yun yáhn cava ye. ⁵⁶Ihyan che cotahno ye u, ne cochahtino yun yáhn che corá ne, conduco ye u, ne dín cudado ihyan. ⁵⁷Dendiohs Chida ne, hua nda ro che cuihno ye. A ihyan min che dechuh ye u, ne vedeyeno yáhn ne, che richahtinó ihyan. Me ihyan che richahtino ye u ne, ndedeváhn ihyan, cuahtenan ye vahchetero. ⁵⁸U ne, anduhnca pan che chica vahchetero, cava ihyan iyehnse. Pan che duche maná, che cheh ihyan ndico yahn nchuhn ne, metah vederihquentiyon yahn cava che ndevahn ihyan, cuahtenan ye vahchetero. Ate ihyan che cochahtino ye u ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁵⁹Chete yaco, min yan Capernaum, che tihca chicuahn Dihvo vo sahn chahn.

⁶⁰Chihno chicuahn Dihvo vo ndudo min ne, nde ihyan che rinducó ye ihyan ne, ama yahn ye rahn ye:

Ndudo che tihcā ricuahn ye ne, ama vahche. Nde ama ihyan hua co nevahnecun ye.

⁶¹Checadino Dihvo vo che hua chahtenan ino ihyan chahn ndudo che chicuahn ye, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nducote hua chahtenan ino nchuhn ndudo che tihcā ricuáhn ne, ⁶²nde tahque hua cuahtenan ino ne ndete che ndihchero ne u che rinducó nducoyaca ihyan, che náhn vahchetero nan che chicá. ⁶³A Vaco Ndah yahn Dendiohs che redin che rendevahn ihyan. U ne, cahco mendáhn u cóh, nedihvé nunde yahn ihyan iyehnse, ate a Vaco Ndah yahn Dendiohs che redin che rendevahn ye. Ndudo che renté nduco nchuhn ne, renté numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, cava che ndevahn ne. ⁶⁴Ate hua nducoyaca nchuhn ritahno ne.

Tihcā rahn Dihvo vo, te a devano ye nde ro menan, duhtenduh ihyan che hua ritahno ye ihyan man, sahn che va che ndihcue ndeh se ihyan man. ⁶⁵Namin rahn ye:

—Ráhn rí nchuhn te ihyan che man Chidá tendahnun ye ihyan ne, atenan ihyan chahn che co cotahno ye u.

⁶⁶Ama yahn ihyan che chinduco ye Dihvo vo ro menan ne, chihcoman ye ihyan nde ro min, ametah chinduco ye ihyan.

⁶⁷Tuhme tumerune Dihvo vo nduh che ndichio ihyan apóstol yahn ye:

—Namin nchuhn ne, ¿a nahn cahcoman ne u ne?

⁶⁸Ndahconan Simón Pedro, ne rahn ye:

—Dihve nuhn, metah nde tama ihyan che cochahtino nuhn cava che ndevahn nuhn, atenan ndih. Ndudo che ricuahn ne ne, retihyon yune ihyan che ndevahn ye, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. ⁶⁹Nuhn ne, a ritahno nuhn ndih, ne a devano cuaco nuhn te ndih che Daya Dendiohs, che hua nda ro che cuihno vederihquentiyon yahn ye man, ndih, ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehnse man.

⁷⁰Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—A devano nchuhn che a man tendahnún nduh che ndichio ne, ate nde nduco nduh ne, rihquentiyon chundah ama cha nchuhn.

⁷¹Che tihcā rahn Dihvo vo ne, rahn ye yahn daya Simón, sahñ min che duche se Judas Iscariote, te sahñ min va che ndihcue ndeh se ihyān, andahre nduco se ndi cuande se vān ihyān apóstol chahn.

Dihno Dihvo vo Jesucristo ne, hua ritahno ye ihyān

7 ¹Quendi Dihvo vo quechica ye estado yahn Galilea. Hua nahn conan ye estado yahn Judea, te sahñ ndinān yahn nación yahn Israel che vate se min ne, nahn cahno se ihyān.

²Ro min ne, a ndā nino vihco yahn vah cue che redin ihyān nación yahn Israel. ³Tuhme rahn dihno Dihvo vo ri ye ihyān:

—Cuique muhn, cuehn yān Jerusalén cava che namin ihyān che vate ye min, che ritahno ye di ne, ndihchero ye vederihno che redin. ⁴Tihcā, te cuahn che nahn vo che cadino ihyān yahn ntiyon che redin vo ne, va che cahco ro vo. Chemin che tahque ndah, cuehn min, din vederihno nān che tahque yān ihyān rendo dama ye.

⁵Tihcā rahn dihno ye, te nde ihyān chahn ne, hua ritahno ye ihyān. ⁶Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyān:

—Metah ndā ura che cāhn, ate nchuhn ne, adecodehno ura che nahn ne, co cahñ ne. ⁷Nchuhn ne, hua tān ihyān nunde nduco ne, ate u che cuāco ne, tān ye nducó, te renevih nunde yahn ye vaconān ye. ⁸Cuahn nchuhn vihco. U ne, hua cāhn meniyan, te metah ndā ura che cāhn.

Chahn Dihvo vo Jesucristo vihco yahn vah cue

⁹⁻¹⁰Chihno min ne, quenān ca Dihvo vo estado yahn Galilea, ne cuahn dihno ye. Adivē ne, cuahn che a chihno cuahn nducoyāca ihyān vihco me ne, tuhme cuahn ye demān ye.

¹¹Sahñ ndinān yahn nación yahn Israel ne, rinuhn ndudo se ti quenān Dihvo vo. ¹²Āma yān ihyān ne, rente ye yahn Dihvo vo. Nāhn ye ne, rahn ye: “Ihyān min ne, ndah ihyān ye.” Ate nāhn ye ne, rahn ye: “Hua ndah ihyān ye, te rihncchēh ye ihyān.”

¹³Nducoyāca ihyān ne, cuāhn ndeh rente ye yahn Dihvo vo, yahn che vah che cadino sahñ ndinān yahn nación yahn Israel. ¹⁴Cuahn che a mendāhn vihco me ne, chendā Dihvo vo chete yāco, canān ricuahn ye ihyān. ¹⁵Me sahñ ndinān chahn ne, āma rahn ino se che āma ndahcā ricuahn ye, ne rahn se:

—¿Ti chehua ihyan tih che tihcā ricuahn ye?, te hua nahn ye escuela che rahn ihyan ricuahn.

¹⁶Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Che ricuáhn ne, ndiyu che cuande yahn mán, te che cuande yahn Dendiohs, ihyan min che dechuh ye u. ¹⁷Ihyan che nahn dinahn ye che rihquentiyon Dendiohs ne, conahn ye te che ricuáhn ne, che cuande yahn Dendiohs, ihyan min che dechuh ye u, ndiyu che cuande yahn mán. ¹⁸Ihyan che ricuahn ye vededevano yahn mán ye ne, che nahn ye ne, che ndeva ihyan yavenan ye. Ate ihyan che ricuahn ye cava che quendah yavenan ihyan che dechuh ye ihyan ne, ricuahn ye numa cuaco.

¹⁹Moisés ne, dirun ye ley, chihco ye yahn nchuhn, ate nde ama ne hua redinahn ne. Tahque ndah ne ne, nahn cahno ne u.

²⁰Ndahconan ihyan chenahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Co quenun vaco chihnga ndih, ne chemin che tihcā rahn ne. ¿Duh nahn cahno ndih?

²¹Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Yahn ama vederihno che dín ro che rahtetuhno ihyan ne, ama rahn ino nducoyaca nchuhn. ²²Moisés ne, dirun ye yahn ley che renan seña nchuhn, nduhcā che chihquentiyon Dendiohs ihyan ndico yahn ye. Chemin che raconahn ne seña checāhya, andahre ro che rahtetuhno ihyan. ²³Nducote raconahn ne seña checāhya, andahre ro che rahtetuhno ihyan cava che hua cuahcotahn ne yahn ley min ne, ¿me dehco che ri tan ne nducó, yahn che ro che rahtetuhno ihyan dín che ndoyahn ama sahn che rechuhrihn se? ²⁴Ndotenan che ndahchenan nchuhn ne, cuendedecadino ndah ne, ne tumacadino ne che ndahcā redín.

²⁵Ama o ihyan che vate ye yan min che a devano ye che nahn cahno se Dihvo vo ne, retumerune vih ye:

—¿A ndiyu ihyan tih che rinuhn se ihyan, che nahn cahno se ihyan ne? ²⁶Mán ne, nga ye, quenun ye tan ricuahn ye, ne hua duhva retumacah ihyan, cava che co ye preso. A din ndete che, a nduco ihyan ndinan yuhn vo, ritahno ye che ihyan tih, che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse. ²⁷Ate ndiyu ihyan tih chemin, te uvo ne, a devano vo ti chica ye. Cuahn che ndā ihyan min ne, nde ama ihyan hua co devano ye ticuahn quendah ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, rahn ye ti chica ye

²⁸Dihvo vo ne, chihnevan ye che tihcā rente ihyan chahn. Tuhme ama dito rahn ye:

—Nchuhn ne, rahn ne che a rendihche ne u man, a devano ne ti chicá man, ate ndere rahn ne chemin. Ndiyu che cuande yahn man che cochí, te cochí che cuande yahn Chidá, ihyan min che quenán cuma ye vederihquentiyon che ama chahte, ihyan min che nde hua rendihche ne ihyan. ²⁹U ne, a rendihché ihyan, te a nan ye quenán, ne a man ye dechuh ye u.

³⁰Cuahn che chihnevan sahn ndinan chahn che tihcā rahn ye ne, nahn din se preso ihyan, ate nde ama se, hua chihquino se din se preso ihyan, te ro min ne, metah ndā ro yahn ye che cahno se ihyan. ³¹Van ihyan chahn ne, ama yahn ihyan chitahno ye ihyan, ne rahn ye:

—A ihyan cuh che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse, te ja chi tama ye che tahque din ca ye vederihno che co ihyan cuh?

Sahn fariseo ne, dechuh se policía cava che din se preso Dihvo vo Jesucristo

³²Checadino sahn fariseo che rendonan ihyan yan Dihvo vo. Chemin che nte cade se nduco chidocuyan ndinan, ne dechuh se policía yahn yaco, ngua se ihyan, co ye preso. ³³Cuahn che ndā se ne, rahn Dihvo vo:

—Conan cá te neve ro nduco nchuhn, tuhme nahn nan Ihyan che dechuh ye u. ³⁴Ndā ro min ne, nuhn nchuhn u, ate hua ntāca ne u, te hua co cahne ne nan che conán.

³⁵Tuhme rente sahn chahn van man se nduco vih, ne rahn se:

—¿Ti ra conan ihyan tih che rahn ye che hua ntāca vo ihyan? ¿A ndihco ye che cahne ye van ihyan nación yuhn vo che chenán ye nación chenahn? ¿A min conan ye, cacuahn ye ihyan nación chenahn chahn? ³⁶¿Deh conahn che tihcā rahn ye che nuhn vo ihyan, ne hua ntāca vo ihyan, te hua co cuhn vo nan che conan ye?

Rahn Dihvo vo Jesucristo te ihyan che ritahno ye ihyan ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan

³⁷Ro vihco chahte me ne, chandi Dihvo vo nan nducoyaca ihyan, ne cahndudo ye:

—Adecoduhno ihyan che yāca ye ne, chi ye nān, cāh nune, cuh ye. ³⁸Nduhcā che a ndirun nān Ndudo yahn Dendiohs ne, ihyan che cotahno ye u ne, cuahtenan cuma ye vederihquentiyon, anduhnecā āma nune che hua retihnan.

³⁹Che tihcā rāhn Dihvo vo ne, cāh ye, checadino ihyan, che ihyan che cotahno ye ihyan ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. Ro min ne, ametah co Vaco Ndah yahn Dendiohs, te metah nāhn Dihvo vo vahchetero.

Ihyan ne, hua ra vih ndudo ye cava Dihvo vo Jesucristo

⁴⁰Cuahn che a chihno cāh cuande Dihvo vo ihyan ne, nāhn ihyan ne, rāhn ye:

—Cuāco niyon che ihyan tih, ihyan profeta che a va cāde che chi ye.

⁴¹Nāhn ye ne, rāhn ye:

—Ihyan tih ne, a mān ihyan min che a va cāde che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse.

Ate nāhn ihyan ne, rāhn ye:

—Hua cuāco chemin, te ihyan min che a va cāde che chi ye ne, ndiyu estādo yahn Galilea quendāh ye, ⁴²te nān Ndudo yahn Dendiohs ne, a ndirun che ihyan min ne, nān ndāta yahn rey David quendāh ye mān, cuhndeyān ye yān Belén, yān vāco David mān.

⁴³Tihcā chi che a vih rāhn āma, a vih rāhn tāma ihyan chahn, yahn Dihvo vo. ⁴⁴Vān ihyan chahn ne, chenun āma o se che nahn din se preso Dihvo vo, ate hua chihquino se.

***Sāhn ndinan yahn ihyan nación yahn Israel
ne, hua chitahno se Dihvo vo Jesucristo***

⁴⁵Sāhn policía chahn ne, ndaconan se nān che chenun sāhn fariseo mān, chidocuyān ndinan mān. Tuhme rāhn se ri se sāhn policía chahn:

—¿Dehco che hua quenda nchuhn ihyan min?

⁴⁶Ndahconan sāhn policía chahn, ne rāhn se:

—Hua quenda nuhn ihyan, te nde āma yune hua nihnevan nuhn che ricuahn ihyan nduhcā che ricuahn ihyan min.

⁴⁷Rāhn sāhn fariseo chahn ri se sāhn:

—Namin nchuhn ne, co a cāh yune ne che chihnechēh ye nchuhn. ⁴⁸Cuedevano ne, te nde āma nuhn, hua ritahno nuhn

ihyan min. ⁴⁹Sahn yan sih ne, hua devano se ley che dirun Moisés, ne chemin che ndinda se.

⁵⁰Van sahn ndinan chahn ne, ndi cuande ama ihyan fariseo che duche ye Nicodemo. A ihyan min che chahn ye ama vino, chendihchero ye Dihvo vo. Ihyan min ne, rahn ye ri ye combiero yahn ye:

⁵¹—Ley che riquendi vo ne, rihquentiyon che hua co cahmo vo che a ndinda ama ihyan numanahn che metah cadino cuaco vo deh nunde yahn ye va.

⁵²Ndaconan se yahn Nicodemo, ne rahn se:

—¿A namin nduco di chique estado yahn Galilea? Condihchenen nan Ndudo yahn Dendiohs, ne cadine te nde ama ihyan profeta hua quendah ye min.

⁵³Chihno min ne, conahn queri ama se ndevaco se.

Ama tahn che ndere quechica te

8 ¹Chihno chicuahn Dihvo vo ihyan chahn ne, cuahn ye Cuete Olivo. ²Chi dave tama ro me ne, nda tun ye, ne chenda ye chete yaco. Ndo dama nducoyaca ihyan nan ye, ne chihnde ye, ndevanan ricuahn ye ihyan chahn. ³Tuhme nda sahn devano ley che dirun Moisés man, sahn fariseo man, nda se ama tahn ndahta che va inchahn te, che ntaca ihyan tahn, ura che quendite te nduco chihyo te. Chihno se tahn mendahn, ⁴ne rahn se ri se Dihvo vo:

—Ihyan Ricuahn, tahn tih ne, ntaca ihyan tahn, ura che quendite te nduco chihyo te. ⁵Nan ley che dirun Moisés ne, rihquentiyon che cahno nuhn tahn che tihchan sih, nduco tu. ¿Me ndih, deh rahn ne ne?

⁶Tihca rahn sahn chahn, te retumarande se Dihvo vo, renuhn ino se taca co caca nunde se yahn ye. Ate Dihvo vo ne, nde hua tumacah ye yahn se, ne canan dirun ye ndiyahn, nduco ndutitah ye. ⁷Quendi se retumarune se ihyan. Nan menan ne, ndevandi cuaco ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Adecochano nchuhn che metah nunde yahn ne ne, cah ne tu tahn.

⁸Chihno rahn ye ne, ndaconan ndondih ye, ne quendi ye redirun ye ndiyahn. ⁹Chi cuihnahn sahn chahn che tihca rahn ye ri ye sahn, te a devano se te chendihco se nunde, ne canan ndiquendah vah ca ama ca ama se, conahn se, menan vihca

sahn che tahque ndico chahn. Cuahn che a chihno conahn se ne, a deman tahn ndahta me, nti te min. ¹⁰Tuhme ndevandi cuaco Dihvo vo, ne tumerune ye tahn:

—¿Tiya sahn chahn che rih nunde se yehn ne? ¿A nde ama se hua quendi se rih nunde se yehn ne?

¹¹Ndaconan te yahn ye, ne rahn te:

—Hua Dihvé, nde ama se.

Tuhme rahn ye ri ye tahn:

—U ne, nchahcó nunde yehn. Man ne, conahn. Ametah ndaconan ndere cochique condihque nunde.

***Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo
ne, cuahtenan ye vahchetero***

¹²Tama yune ne, ricuahn Dihvo vo ihyan, ne rahn ye:

—U ne, anduhneca ama yahn che ri ro dave nan ihyan iyehense. Chemin che ihyan che ritahno ye u ne, conahn ye ndudo yahn, ne ndedevahn ihyan, cuahtenan ye vahchetero.

¹³Tuhme rahn sahn fariseo chahn ri se ihyan:

—Ndi ne, rendonan man ne ndih. Chemin ne, hua cochihve yahn ne.

¹⁴Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ndudo che renté ne, cuaco, andahre rahn nchuhn che rendonan man u, te u ne, devanó ti chicá man, ti nahn man. Ate nchuhn ne, hua devano ne ti chicá nde huane ti nahn. ¹⁵Nchuhn ne, ra cuande ne ihyan nduhca costumbre yahn ne, rendahchenan ne ihyan. Ate u ne, hua rendahchenán nde ama ihyan. ¹⁶Me cuahn che retechecadé ne, retechecadé numa cuaco, te retechecadé dama nduco Chidá, ihyan min che dechuh ye u, ndiyu demán.

¹⁷Nan ley che rendihchenan nchuhn ne, rihquentiyon che, cuahn che va o testigo che ra vih ndudo yahn ye, rahn ye che cuaco ne, va che cotahno vo che rahn ye. ¹⁸U ne, rahn ndudo cuaco yahn ntiyon yahn. Me Chidá che dechuh ye u ne, namin rahn ye yahn.

¹⁹Tuhme tumerune sahn chahn ihyan, ne rahn se:

—¿Ti va chida ne ne?

Ndahconan ye yahn se, ne rahn ye:

—Nchuhn ne, hua renahn ne yahn vederihquentiyon che quenán cumá, nde hua rendihche ne Chidá. Nducote hua renahn ne yahn vederihquentiyon che quenán cumá ne, chemin che hua rendihche ne Chidá.

²⁰Tihc̄a chicuahn Dihvo vo chete yaco, nan che va yave yahn tume vedino. Ate nde ama sahn chahn, hua din se preso ihyan, yahn che metah nda ura che ndihco cade Dendiohs.

Dihvo vo Jesucristo ne, rahn tun ye che nahn ye vahchetero

²¹Ndaconan rahn Dihvo vo tama yune nduco ihyan tuhca:

—U ne, nahn, ne nchuhn ne, nuhn ne u, ate hua ntaca ne u. Conda ne, din nunde yahn ne, te nan che nahn ne, hua co nda ne.

²²Tuhme rahn sahn ndinan chahn van man se nduco vih:

—¿A cahno man ihyan tih ihyan, che tihca rahn ye che nan che cahn ye ne, hua co nda vo ne?

²³Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Nchuhn ne, ihyan iyehanse nchuhn. Ate u ne, vahchetero chicá. ²⁴Chemin che rahn ri nchuhn che conda ne, din nunde yahn ne. Tihca, te ndete che hua cotahno ne che u, ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehanse ne, conda ne, din nunde yahn ne.

²⁵Tuhme tumerune sahn chahn ihyan:

—¿Duh ndih ne?

Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—A rahn ri nchuhn nde a rahn me. ²⁶Ama ndeh nan dehtenduh va che có nchuhn man, nevih nunde yahn ne vaconan ne man. Ihyan che dechuh ye u ne, riquenda cuaco che rahn ye. Me u ne, a ndudo yahn ye che ricuahn ihyan iyehanse.

²⁷Ate sahn chahn ne, hua chenahn se che a yahn Dendiohs Chida che tihca rahn ye. ²⁸Chemin che rahn ye ri ye sahn:

—Cuahn che cuaconahn yah nchuhn u che rinducó nducoyaca ihyan ne, tuhme tumacadino ne yahn vederihquentiyon che quenán cumá. Namin tumacadino ne che hua ricuahn che cuande yahn man, te ricuahn ndudo che a man Chidá te cuande ye u.

²⁹Tihca, te Chidá ne, dechuh ye u, ne rinduco ye u. Hua rihcoman ye u, te cuahn dama redinahn nducuahn che renan ino ye.

³⁰Cuahn che chihno rahn Dihvo vo nducuahn ndudo chemin chan ne, ama yahn ihyan chitahno ye ihyan.

³¹Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Ndete che quendi nchuhn numa ino ne cotahno ne ndudo che ricuahn nchuhn ne, tuhme che cuaco conduco ne u.

³²Avane ne, conahn ne ndudo yahn, ne ndo ne libre.

³³Ndahconan ihyan chahn ne, rahn ye ri ye Dihvo vo:

—Nuhn ne, ndata yahn Abraham nuhn, ne nde ama yune hua ntihcue ihyan nuhn. ¿Me taca che rahn ne che ndo nuhn libre ne?

³⁴Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn te nducoyaca ihyan che vatechica ye vedeyeno yahn man ye, rahtendihco ye nunde ne, anduhneca ndete che hua libre ye, te hua co cahcoman ye nunde yahn ye.

³⁵Nchuhn ne, nduhca sahn decayha yahn ihyan che hua redin cuande ye van daya ye ne, tihchan nchuhn nan Dendiohs.

Ate u ne, Daya ye u. ³⁶Chemin che, cuahn che ndedevahn ihyan ne, ametah deh che ndedecadino ye. ³⁷A devano che ndata yahn Abraham nchuhn. Ate hua renevahnecun ne ndudo yahn, ne chemin che nahn cahno ne u. ³⁸U ne, ricuahn nchuhn ndudo che rete cuande Chida u, ne nchuhn ne, redin ne dehtenduh che nahn chida ne.

³⁹Ndahconan ihyan chahn yahn Dihvo vo, ne rahn ye:

—Nuhn ne, Abraham che chida nuhn.

Ate rahn ye ri ye ihyan chahn:

—A ndere redin chida nchuhn Abraham, te hua riquendi ne yune yahn ye. ⁴⁰U ne, rahn cuaco ri nchuhn ndudo che a man Dendiohs rete cuande ye u, ate nchuhn ne, nahn cahno ne u. Abraham ne, ndiyu chemin che din ye. ⁴¹Nchuhn ne, cuahto redin chida ne, cuahto redin man ne.

Rahn ihyan chahn ri ye Dihvo vo:

—Nuhn ne, Dendiohs che Chida nuhn.

⁴²Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—A ndere redin Chida nchuhn Dendiohs. Hua cuaco che rahn ne, ne chemin che hua ri rendihche ne u. Ndiyu che cuande yahn man che cochí, te a man Dendiohs dechuh ye u.

⁴³Yahn che hua renevahnecun nchuhn ndudo yahn ne, chemin che hua renahn ne. ⁴⁴Nchuhn ne, chundah che chida ne, sahn min che redinahn ne yahn se. Sahn min ne, rihquentiyon se sahn rihno ihyan nde ro che chihnde iyehense. Cuahn dama rihnceh se, te chemin che ntiyon yahn se. ⁴⁵U ne, ricuahn ndudo cuaco, ate nducote ndi nino ne vederihncheh ne, chemin che hua ritahno ne che rahn. ⁴⁶Nde ama nchuhn ne, hua co cahma ne che va nunde yahn. Ndudo cuaco che ricuahn, ne redin yahn che cotahno ne. ⁴⁷A ndero ndi ihyan

che yahn Dendiohs ihyan, te rihcovan ye Ndudo yahn ye. Ate nchuhn ne, ndiyu yahn Dendiohs nchuhn, ne chemin che hua nahn cahcovan ne Ndudo yahn ye.

***Dihvo vo Jesucristo ne, a va ye nde ro che
metah cuhndeyan Abraham***

⁴⁸Tuhme rahn sahn ndinan chahn ri se Dihvo vo:

—Rahn cuaco nuhn ri nuhn ndih che ndere ihyan ndih, nduhca ihyan nación yahn Samaria man, quenun vaco chihnga ndih man.

⁴⁹Rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—U ne, rendevá yavenan Chidá. Ate nchuhn ne, rendahchenan ne u, ne chemin che ndere rahn ne che quenun vaco chihnga u. ⁵⁰U ne, hua rendonan man u. Ate va Chidá che rendeva ye yavenan, ne ihyan min che retechecade ye.

⁵¹Cuaco rahn rí nchuhn te ihyan che rihcovan ye che ricuahn ne, cuahtenan ye cuahn dama.

⁵²Tuhme rahn se ri se Dihvo vo:

—Man ne, a devano cuaco nuhn che quenun vaco chihnga ndih, yahn che tihca rahn ne. Abraham man, nducoyaca ihyan profeta man ne, chih ye. Me ndih ne, rahn ne te ihyan che cahcovan ye ndudo che ricuahn ne ne, cuahtenan ye cuahn dama. ⁵³¿A tahque rignonun chihve ndih che co chida nuhn Abraham, che rahco ne? Ihyan min man, nducoyaca ihyan profeta man ne, chih ye. ¿Duh ndih, che rahco ne?

⁵⁴Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Ndete che rendonan man u ne, nde hua cochihve yahn. Chidá, ihyan min che rahn nchuhn che Dendiohs yahn ne ne, a ihyan min che rendeva ye yavenan. ⁵⁵U ne, rendihché ihyan, ate nchuhn ne, hua rendihche ne ihyan. Rendihché ihyan, ne redinahn che rihquentiyon ye. Cuaco che rahn, ndiyu nduhca nchuhn che ndere rahn ne che rendihche ne ihyan. ⁵⁶Ihyan ndico yahn nchuhn, Abraham ne, ama chi yeno ye cuahn che checadino ye che va che chí iyehnse, ne nde tahque chi yeno ye cuahn che a chinahn.

⁵⁷Tuhme rahn se ri se Dihvo vo:

—Nde mare o raco ndiche nduyo metah co ndih, ¿taça che ndihchero ne Abraham?

⁵⁸Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cuāco rāhn rí nchuhn te u ne, a vá nde ro che metah cuhndeyān Abraham.

⁵⁹Tuhme chetāh sahn chahn tu, che cāh se Dihvo vo. Ate cheh nān se ihyān, ne ndiquendāh ye chete yāco me. Chuh ye vān nducoyāca se, cuahn ye.

Dihvo vo Jesucristo ne, din ye che chi ro nān āma sahn che ve nān se nde ro che chihndeyān se

9 ¹Ama ro ne, ndihchero Dihvo vo āma sahn che ve nān se nde ro che chihndeyān se. ²Ihyān apóstol yahn ye ne, tumerune ye ihyān:

—Ihyān Ricuahn, ¿dehco che ve nān sahn tih ne? ¿A cāva nunde yahn indihthe yahn se, o cāva nunde yahn mān se ne?

³Ndahconan Dihvo vo yahn ihyān chahn, ne rāhn ye:

—Ndiyu cāva nunde yahn indihthe yahn se, nde huane cāva nunde yahn mān se. Ve nān se cāva che cuhnde ro vederihquentiyon yahn Dendiohs, tumacadino ihyān. ⁴U ne, va che din nun inó dināhn ntiyon yahn Ihyān che dechuh ye u numanahn che quenān cá iyehnse. ⁵Numacuahn ro che quenān muhn ne, ricuāhn Ndudo yahn Dendiohs ihyān cāva che netah ndutinān ye.

⁶Chihno rāhn ye chemin ne, din ye tah nchete nduco nunedan ye, ne chacotāhme ye ndutinān sahn nān ve me.

⁷Tuhme rāhn ye ri ye sahn:

—Cuehn conane nan nān nune che duche Siloé —che tihcā duche nune me ne, conahn “Nune Rica.”

Cuahn sahn nān ve me, ne cuahn che nāno se nān se nān nune me ne, chi ro nān se. ⁸Cuahn che ntā se ne, rāhn ihyān nino ndevāco se mān, ihyān che rendihche ye sahn mān:

—¿A ndiyu sahn tih che rica se che din ihyān vedevāhino nduco se ne?

⁹Nāhn ihyān ne, rāhn ye:

—Sahn tih chemin.

Nāhn tun ihyān ne, rāhn ye:

—Ndiyu sahn tih chemin, ate tihcā ro se.

Rāhn mān se:

—A u chemin.

¹⁰Tumerune ihyān sahn:

—¿Me tācā chi che chi ro nan ne?

¹¹Ndahconan se, ne rahn se:

—Ihyān min che duche ye Jesús, din ye nchete, chacotahme ye ndutinān, ne tahve ye u, chahn nanó nan nan nune Siloé. Chihno nanó nan ne, ndetahno chi ro nan.

¹²Tumerune ihyān chahn sahn:

—¿Ti quenān ihyān min ne?

Ndahconan se, ne rahn se:

—Hua devanó.

¹³Tuhme quenda ihyān sahn min nan sahn fariseo. ¹⁴Ro che din Dihvo vo che chi ro nan sahn min ne, ro che rahtetuhno ihyān. ¹⁵Chemin che tumerune sahn fariseo chahn sahn taça chi che chi ro nan se. Ndahconan se, ne rahn se ri se sahn chahn:

—Chacotahme Jesús nchete ndutinān, ne nanó nan nduhca che rahn ye, ne ndetahno chi ro nan.

¹⁶Tuhme rahn ama o sahn fariseo chahn:

—Sahn che tihca din me ne, ametah yahn Dendiohs che tihca redin se, te hua renevahnecun se ro che rahtetuhno ihyān.

Ate tama te o se ne, rahn se:

—Ndete che hua yahn Dendiohs sahn ne, ¿taça redin se vederihno tuhme?

Nduco tihca ne, hua cavih ndudo yahn se nduco vih, ¹⁷ne ndaconan tumerune se sahn min:

—Me di, ¿deh rahn yahn sahn min che din se che chi ro nan ne?

Ndahconan se, ne rahn se ri se sahn chahn:

—U ne rahn te ihyān min ne, ama ihyān profeta.

¹⁸Ate sahn chahn ne, hua nahn cotahno se che ve nan sahn min ro menān. Chemin che tahve se chehua indihthe yahn sahn min, ¹⁹ne tumerune se ihyān:

—¿A nchuhn daya ne sahnguh ne? ¿A cuaco che ve nan se cuahn che chihndeyān se ne? ¿Me taça chi che chi ro nan se ne?

²⁰Ndahconan indihthe yahn sahn min:

—Sahnguh che daya nuhn, ne ve nan se cuahn che chihndeyān se. ²¹Ate hua devano nuhn taça chi che chi ro nan se, nde hua devano nuhn duh ihyān din ye che chi ro nan se. Tumerune nchuhn sahn. A va nduyo yahn se, ne man se co nte cuande se nchuhn.

²²Indihte yahn sahn min ne, tihca rahn ye, te vahino ye, yahn che a checadino ye te sahn ndinan chahn ne, a ntuhno se che ndetenda se adecoduhno ihyan chete yaco, ndete che cotahno ye che Dihvo vo ne, a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehanse. ²³Chemin che rahn ihyan chahn ri ye sahn ndinan chahn che tumerune se man sahn daya ye te a va nduyo yahn se.

²⁴Tuhme ndaconan cah sahn ndinan chahn sahn min, ne rahn se ri se sahn:

—Codin cava Dendiohs, ne cahme co nuhn cha che cuaco, te nuhn ne, devano nuhn te sahn min che din se che chi ro nan ne, sahn nunde se.

²⁵Ndahconan sahn min, ne rahn se ri se sahn chahn:

—U ne, hua devano a ihyan nunde ye o hua. Ate devano che ro menan me ne, ve nan, ne ihyan min din ye che chi ro nan.

²⁶Ndaconan tumerune sahn chahn sahn:

—¿Taca din se che chi ro nan ne?

²⁷Ndahconan sahn min, ne rahn se ri se sahn chahn:

—A rahn ri nchuhn, ne hua ritahno ne. ¿Deh ndah co yahn ne che ndaconan cahma tun ne? ¿A nduco ne nahn cotahno ne ihyan min ne?

²⁸Rahva sahn chahn nduco sahn min, ne rahn se ri se sahn:

—Di ne, ndichahtine sahn min. Ate nuhn ne, ndichahtino nuhn Moisés. ²⁹A devano nuhn te Moisés ne, a man Dendiohs cah ye ntiyon ihyan. Ate sahn che rahn me ne, nde hua devano nuhn ti chica se.

³⁰Ndahconan sahn min, ne rahn se ri se sahn chahn:

—Ama rahn ino yahn nchuhn, che rahn ne che hua devano ne ti chica ihyan min, te u ne, din ye che chi ro nan. ³¹A devano cuaco vo te Dendiohs ne, hua rihcovan ye yahn ihyan nunde, ate rihcovan ye yahn ihyan che renevahnecun ye ihyan man, redinahn ye vederihquentiyon yahn ye man. ³²Nde ama yune hua nihnevan vo yahn ama ihyan che co din ye che co ro nan ihyan nan ve. ³³Ihyan min ne, Dendiohs dechuh ye ihyan, ne chemin che redin ye vederihno. Ndete che hua ne, hua dehva co din ye.

³⁴Rahn sahn chahn ri se sahn min:

—Di ne, ama sahn nunde di nde ro che chihneyan. ¿Taca che nahn cacuehn nuhn ne?

Chihno rahn se chemin ne, ndetendah se sahn chete yaco.

³⁵Checadino Dihvo vo che ndetendah sahn ndinan chahn sahn min chete yaco, ne cuahn che ntaca ye sahn ne, tumerune ye sahn:

—¿A ritehne Daya Dendiohs ne?

³⁶Rahn se ri se ihyan:

—Dihvé, cahma ne co ne u duh ihyan min cava che cotahnó ihyan.

³⁷Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—A u chemin, che renté ndoque. Man ne, a ndihche u.

³⁸Tuhme chehntihya se nan Dihvo vo, ne rahn se ri se ihyan:

—Dihvé, ritahnó ndih.

³⁹Namin rahn Dihvo vo:

—U ne, ndá iyehanse cuh cava che techecadé yahn nducoyaca ihyan. Ihyan che hua devano ye Ndudo yahn Dendiohs ne, cacúahn ihyan, ne ihyan che devano ye che rahco ye ne, cuhnde ro yahn ye che nde hua devano ye.

⁴⁰Ama o sahn fariseo che chenun se min ne, chihnevan se che tihca rahn ye, ne rahn se ri se ihyan:

—¿A namin nuhn, rahn ne yahn nuhn che hua devano nuhn ne?

⁴¹Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Ndete che hua devano nchuhn ne, nde hua chendihco ne nunde. Ate nducote a man nchuhn rahn ne te a devano ne man, nducote rahcotahn ne man ne, chemin che chendihco ne nunde.

Ejemplo yahn itecuche

10 ¹Quendi Dihvo vo, ne rahn ye:
—Cuaco rahn rí nchuhn te sahn duco ne, hua renda se cuahn chendevah yahn chan nan chenun itecuche, te renda se cuahn chihto chan. ²Ate ihyan che redin ye cudado itecuche ne, renda ye cuahn chendevah yahn chan. ³Sahn che redin cudado chendevah ne, renahne se, ne renda ye. Rahn ye che duche queri ama te, ne rah ye ite. Cuahn che rah ye ite ne, rechi te, ne retendah ye ite chete chan. ⁴Cuahn che a retendah ye nducoyaca te chete chan ne, riquendahn nan ye yahn te, ne riquendi te ihyan, te ndi nino te ihyan. ⁵Ate hua riquendi te sahn che hua rendihche te. Tahque ndah te ne, rano te yahn se, yahn che hua rendonahn te ndudo yahn se.

⁶Dihvo vo ne, nte ye ejemplo cuh cava sahn chahn, ate hua chenahn se.

Ejemplo yahn ihyan che ndah redin ye cudado itecuche

⁷⁻⁹Quendi Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn chahn:

—Cuaco rahn ri nchuhn te, nduhca che richihve chendevah yahn chan cava che co chuh itecuche ne, tihca u cava ihyan yahn. Ihyan che ritahno ye u ne, ndevahn ye, ne cuahtenan ye vahchetero. Ihyan chahn ne, anduhneca itecuche che hua ndere vatechica man te, che rendonda te chete chan, ri te cudado man, riquendah te rahn te reh te man. Nducoyaca sahn rihncheh che chahte se ro che metah nda, redin ca se che Ndudo yahn Dendiohs rahndudo se ne, anduhneca sahn duco, tihchan se, ne ihyan yahn Dendiohs ne, hua rihcovan ye ndudo yahn se.

¹⁰Sahn duco ne, renda se cava che cahno se ihyan man, duco se man, cuihno denda se ihyan man. Ate u ne, nda cava che ndedevahn ihyan, ne ama ndahca cuahno ye, cuahtenan ye vahchetero. ¹¹Nduhca ama ihyan che ndah redin ye cudado itecuche yahn ye nde ndihco mendahn ye ihyan cava che ndedevahn ye ite ne, tihca u, te ndah redin cudado ihyan yahn, nde cahco mendahn u coh, cava che ndedevahn ihyan.

¹²Ate nducoyaca sahn mozo che redin se ntiyon min ne, nducote ndiyu yahn se itecuche ne, hua cudado se. Cuahn che renda lobo ne, rihcoman se itecuche che nduco se, ne rano se. Tuhme retah lobo ite, ne rihno rano ite chenahn. ¹³Rano se, te ndiyu dihve itecuche sahn, ne hua redin se cudado ite numa ino se.

¹⁴⁻¹⁵U ne, anduhneca ama ihyan che ndah redin ye cudado itecuche yahn ye. Chida ne, rendihche ye u, ne u ne, rendihche ihyan. U ne, nda cuandé ihyan yahn, ne man ye ne, richahtino ye u. U ne, nde cahco mendahn u coh, cava che ndedevahn ihyan. ¹⁶Namin vate ca ihyan che nedin yahn ihyan, ndedevahn ihyan. Man ne, vatechica vane ye, ate nevahnecun ye u, ne ndo dama ye van ihyan yahn.

¹⁷Chida ne, yahino ye u, te cahco mendahn u coh, cava che ndedevahn ihyan iyehense. Cuihno min ne, va che ntuché.

¹⁸Nde ama ihyan ne, hua co cahno ye u, ndete che hua man cahco mendahn u. Va vederihquentiyon yahn cava che cahco

mendáhn u cóh. Namin va vederihquentiyon yáhn che ntuché. Vederihquentiyon min che te Chidá u.

¹⁹Cuahn che chihno ráhn Dihvo vo ndudo chemin chan, chihnevan sáhn ndinan chahn ne, ndevanan se, a vih ráhn ama a vih ráhn tama se. ²⁰Ama yáhn se ne, ráhn se:

—Nde hua tumacáh nchuhn che ráhn sáhn tih, te quenun vaco chihnga sáhn, ne hua va cuáco dave yahn se.

²¹Ate náhn tun se ne, ráhn se:

—Adecoduhno ihyan che quenun vaco chihnga ihyan ne, hua tihcá runecade rente ye. Avane ne, hua co din ye che co ro nan ihyan nan ve.

***Sáhn ndingan yahn nación yahn Israel ne,
nahn cáh se tu Dihvo vo Jesucristo***

²²Ro min ne, ro iche, ne táhn min redin ihyan vihco yahn yaco, min yan Jerusalén. ²³Dihvo vo ne, quechica ye ndiyaco me man corredor che duche Corredor yahn Salomón. ²⁴Ndo dama sáhn ndinan chahn nan ye, ne ráhn se ri se ihyan:

—Ndete che ndih, ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehnse ne, cáhma cuáco no ne co ne nuhn. Hua ndahcá che rihco ndeh ne.

²⁵Ndahconan Dihvo vo, ne ráhn ye ri ye sáhn:

—A ráhn rí nchuhn, ne hua ritahno ne. Nduco vederihno che redín numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá ne, a ndero ndi che a u chemin. ²⁶Ate nchuhn ne, hua ritahno ne, te hua ndi cuande ne van ihyan yáhn, nduhcá che a ráhn rí nchuhn. ²⁷Ihyan yáhn ne, rihcovan ye ndudo yáhn, ne rinduco ye u. Me u ne, nda cuandé ihyan. ²⁸Rendedeváhn ihyan, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. Hua duhva co din che conda ye, te u nda cuandé ihyan. ²⁹Man Chidá tendáhnun ye ihyan chahn cava che cotahno ye u. Ihyan min che tahque chahte vederihquentiyon yahn ye, ne nducote namin nda cuande ye ihyan ne, chemin che hua duhva co din che conda ye. ³⁰U nduco Chidá ne, ama no vederihquentiyon yahn nuhn man, ama no vederendedecadino yahn nuhn man.

³¹Cuahn che tihcá ráhn Dihvo vo ne, ndaconan chetah sáhn ndinan chahn tu che cáh se ihyan. ³²Tuhme ráhn ye ri ye sáhn:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá, ama ndeh nan dehtenduh che ndah nedín nan nchuhn. Ate nchuhn ne, de tu nahn cáh ne u.

³³Ndahconan sahn chahn ne, rahn se ri se ihyan:

—Ndiyu yahn dehtenduh che redin ne che cah nuhn tu ndih, ate yahn che duche rino ne Dendiohs che tihca rahn ne. A ndero ndi che ihyan iyehnse ndih, ne rahn ne te ama no vederihquentiyon quenan cuma ne nduco Dendiohs.

³⁴Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn:

—Nan ley che riquendi nchuhn ne, ndirun che rahn Dendiohs yahn ihyan tuhca: “Nchuhn ne, menun Dendiohs nchuhn.” ³⁵⁻³⁶A devano nchuhn te cha che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs ne, hua co cahmo vo che hua cuaco. Nducote a man Dendiohs rahn ye yahn ihyan che rihnde tah ye Ndudo yahn ye te menun Dendiohs ihyan ne, chemin che nde tah hua ndahca che tihca rahn ne che duche rinó Dendiohs, che rahn che u che Daya ye man, che tendahnun ye u, dechuh ye u muhn iyehnse man. ³⁷Cuentah nchuhn ndutinan ne, condihchero ne. Ndete che numacuahn vederihquentiyon yahn Chidá, redín vederihno, tuhme cotahno ne u. ³⁸Nducote redín vederihno numacuahn vederihquentiyon yahn ye ne, cotahno ne u, andahre hua nahn cotahno ne yahn ndudo che ricuahn. Tuhme tumacadino ne che rinduco Dendiohs Chida u.

³⁹Chihco dama ino sahn chahn tama yune che nahn din se preso ihyan, ate ndiquendah ye van se, ne din vi ye.

⁴⁰Tuhme cuahn ye cuahn chihto ico Jordán, ne min quenan ye, lado cuahn nan che riquendah yahn, cuahn nan che quenan Juan Bautista chehdenune ye ihyan ro menan. ⁴¹Ama yahn ihyan rahn ye, rendihchero ye Dihvo vo, ne rahn ye:

—Juan Bautista ne, andahre hua din ye nde ama vederihno, ate nducuahn che rahn ye yahn ihyan cuh ne, cuaco.

⁴²Ihyan che chahn ye min ne, ama yahn ye chitahno ye ihyan.

Chih Lázaro

11 ¹⁻³Yan Betania ne, chihnde ama ihyan che duche ye Lázaro. Ihyan min ne, chahte o cahve ye; ama ye ne, duche ye María, ne tama ye ne, duche ye Marta. A ihyan che duche María me che chacotahme ye nunedan cah Dihvo vo, ne ndi cuma ye nduco yudo tin ye. Ama yune ne, chetah cah Lázaro, ne ama tahn ndi ye. Tuhme tahve nduh che o cahve ye ndudo yahn Dihvo vo, ne rahn ye:

—Dihve nuhn, amigo yahn ne Lázaro ne, chetah cah ihyān, ne āma tahn ndi ye.

⁴Cuahn che chihnevan Dihvo vo ne, rahn ye:

—Cah min ne, andahre din che coh ye, ate chemin ne, cava che cuhnde ro vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs, ne ndeva ihyān yavenān ye mān, ndeva ye yavenān u che Daya ye mān.

⁵Andahre āma yahino Dihvo vo ihyān chahn, Lázaro mān, María mān, Marta mān ne, ⁶cuahn che nda ndudo yahn ye che cah Lázaro ne, chendah ca ye te o ro min nan che quenān ye. ⁷Chihno min ne, rahn ye ri ye ihyān apóstol yahn ye:

—Ndaconan cuhn vo nduco nchuhn eṣtado yahn Judea.

⁸Tuhme rahn ihyān chahn ri ye ihyān:

—Ihyān Ricuahn, cade chuh neve ro che nahn cahno sahn ndinān chahn ndih nduco tu, ne mān ne, ¿a rihco ne che cah tun ne min ne?

⁹Rahn ye ri ye ihyān chahn:

—Ndichio ura che āma ro, ne cuahn che ro vatechica vo ne, hua renda cah vo, te ro nan vo yahn che quendihco dave yahn yahn. ¹⁰Ate ndete che vino vatechico vo ne, conda cah vo yahn che man ro.

¹¹Chihno min ne, rahn ye ri ye ihyān chahn:

—Amigo yuhn vo Lázaro ne, quiyado ye, ate cahn ndedetuhché ihyān.

¹²Rahn ihyān chahn ri ye ihyān:

—Dihve nuhn, ndete che chetah yahnde ihyān ne, ametah nduh dito ri yahn ye.

¹³Dihvo vo ne, hua rahn cuāco ye che a chih Lázaro, ne chemin che rahco ihyān apóstol chahn che quiyado ye.

¹⁴Tuhme rahn cuāco ye ri ye ihyān chahn:

—Lázaro ne, a chih ye. ¹⁵Tahque ndahca che hua quenān min ro che chih ye, te nduco tihca ne, tahque ndah ro yahn nchuhn, cava che cotahno ne. Mān ne, cuhn vo quendihchero vo ihyān.

¹⁶Tomás, ihyān min che ntahco ihyān che duche ye “Cuahche” ne, rahn ye ri ye ihyān apóstol chenahn chahn:

—Cuhn vo nduco nchuhn, conduco vo Dihvo vo, andahre va che coh vo dama nduco ye.

***A Dihvo vo Jesucristo che rendedevahn ye ihyān
iyehnse mān, rendedetuhche ye tenahn mān***

¹⁷Cuahn che nda Dihvo vo yan Betania ne, a cun ro che quenun Lázaro chete yayan. ¹⁸Betania ne, nino nduco yan

Jerusalén, ri tenduh o kilómetro quenán mahn, ¹⁹ne ama yahn sahn ndinan yahn nación yahn Israel, chahn se chendihchero se Marta man, María man, cava che necah se vedechahtino ihyán, yahn che chih cahve ye. ²⁰Cuahn che checadino Marta che a nda nino Dihvo vo ne, cuahn ye quendi yune ye ihyán. Numanahn min ne, quenun María vah. ²¹Ura che a tahn nun Marta Dihvo vo ne, rahn ye ri ye ihyán:

—Dihvé, ndete che muhn quenán ne ro che chi dito yahn cahvé ne, nde hua chih ye. ²²Ate dehve din yahn, te ndih ne, adecodehno che caca ne Dendiohs ne, cuahnecun ye.

²³Rahn Dihvo vo ri ye Marta:

—Quehve ne, ndaconan conan se.

²⁴Rahn Marta ri ye Dihvo vo:

—Cuaco che ndaconan conan ye, cuahn che ntuche tenahn, ro che cuihno iyehense.

²⁵Tuhme rahn Dihvo vo ri ye Marta:

—Che ntuche tenahn man, che cuahtenan ye vahchetero man ne, a u che rihquentiyón. Ihyán che ritahno ye u ne, andahre coh ye ne, ntuche ye. ²⁶Nducoyaca ihyán che ritahno ye u ne, hua conda ye, te cuahtenan ye vahchetero cuahn dama. ¿A ritehne chemin ne?

²⁷Rahn Marta ri ye Dihvo vo:

—Taca hua, Dihvé. Ritahnó. Namin ritahnó che a ndih che Daya Dendiohs man, a ndih che a va cade che chi ne ndedevahn ne ihyán iyehense man.

²⁸Chihno rahn Marta ne, cuahn ye ngua ye coh ye María, ne rahn ye deco deco ri ye ihyán:

—Nda Ihyán Ricuahn, ne rah ye di.

²⁹Ndetahno necuan María, ne cuahn ye nan che quenun Dihvo vo. ³⁰Dihvo vo ne, ametah conda ye viyan, te quenán rino ye yune nan che ntaca Marta ihyán. ³¹Sahn ndinan chahn che chenan se vaco María renecah se vedechahtino ihyán ne, ndihchero se che aderano ye necuan ye cuahn ye, ne cuahn se nduco ye. Rahco se te cuahn ye nan yayan, cuaco ye cava cahve ye.

³²Cuahn che nda María nan Dihvo vo ne, chehntihya ye, ne rahn ye:

—Ndete che muhn quenán ne ro che chi dito yahn cahvé ne, nde hua chih ye.

³³María ne, ama raco ye. Namin sahn chahn ne, raco se. Ndiherero Dihvo vo, ne ama chi ndache ye. ³⁴Tumerune ye ihyan chahn:

—¿Ti chihche nchuhn tenahn me ne?

Rahn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Dihve nuhn, cuhn vo nduco ne, ndihchero ne.

³⁵Namin chaco Dihvo vo. ³⁶Tuhme rahn ama o sahn chahn:

—Condiheche nchuhn. A ndero ndi che ama yahino ye tenahn me.

³⁷Tama te o se ne, rahn se:

—Ihyan tih ne, din ye che chi ro nan sahn nan ve me. ¿Taca che hua din ye che ndoyahn Lázaro, ne hua chih ye?

Dihvo vo Jesucristo ne, ndedetuhche ye Lázaro

³⁸Dihvo vo ne, ama chi ndache ye, ne cuahn nda ye nan yayan me. Yayan me ne, ndindah nan ama yava, ne ama tu chahno ndi chendevah yahn. ³⁹Rahn Dihvo vo:

—Cuehnevi nchuhn tu chende yayan. Conahne ne.

Tuhme rahn Marta ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, co a ran tenahn, te a chihno cun ro che chih ye.

⁴⁰Ate rahn Dihvo vo ri ye Marta:

—A rahn rí di te ndete che ritehne ne, tumacadine vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs.

⁴¹Tuhme chehnevi ihyan chahn tu me. Chenihyon nan Dihvo vo nan ro, ne covah ye tuhca:

—Chidá, renté nundihve cuahn ndih yahn che rihcovan ne che reváh. ⁴²A devanó te cuahn dama che reváh ne, rihcovan ne, ate tihca rahn cava che ndah yahn ihyan che chenun ye muhn, cava che cotahno ye che a ndih dechuh ne u.

⁴³Chihno covah ye ne, rahn ye ama dito:

—Lázaro, ¡cuendiquendah tan!

⁴⁴Ndetahno ntuche ihyan min, ndiquendah ye chete yayan. Deva ndacotuma ye tino, nde tah nde cah ye man, nan ye man. Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cuentahte nchuhn tino che ndacotuma ye.

***Rente cade sahn ndinan chahn che din
se preso Dihvo vo Jesucristo***

⁴⁵Sahn ndinan chahn che chahn se chinduco se María cuahn che chih cahve ye ne, ndihchero se vederihno che din

Dihvo vo, ne ama yahn se chitahno se ihyan. ⁴⁶Ate nahn se ne, chahn se chengo se sahn fariseo yahn vederihno che din ye, ndedetuhche ye Lázaro. ⁴⁷Tuhme ndo dama sahn fariseo chahn man, chidocuyan ndinan man, nduco nducoyaca sahn ndinan yahn nación yahn Israel, nte cade se, ne rahn se:

—¿Taca din vo?, te ihyan min ne, ama redin ye vederihno.
⁴⁸Ndete che cahcoman vo che quendi ye ne, nducoyaca ihyan cotahno ye ihyan, ne denan chi sahn ndinan yahn Roma, cuihno ndahtera se yaco yuhn vo man, cuihno cahno se ihyan nación yuhn vo man.

⁴⁹Ate Caifás, ihyan min che chidocuyan che tahque ndinan nduyo min ne, rahn ye ri ye sahn chahn:

—Nchuhn ne, nde hua devano ne. ⁵⁰Nde tah hua retumacadino ne, te tahque ndahca yuhn vo, che coh ama no ihyan cava ihyan nación yuhn vo yudomin ca che coh nducoyaca ye.

⁵¹Caifás ne, ndiyu che ndedecadino man ye che tihca rahn ye. Nducote ihyan min ndinan ye nduyo min ne, cah Dendiohs, checadino ye, ne chemin che rahn ye che va che coh Dihvo vo Jesucristo, cava che ndedevahn ye ihyan nación yahn Israel man, ⁵²nducoyaca ihyan yahn Dendiohs che chenan ye muhn min numachahte iyehnse man. ⁵³Tihca chi, che nde ro min, chihco cade sahn ndinan chahn che cahno se Dihvo vo.

⁵⁴Chemin che ameta quechica ro Dihvo vo van ihyan. Tahque ndah ye ne, chica ye estado yahn Judea, ne cuahn ye ama cuan, nino yahn nan che metah duhva, chihto ama yan che duche Efraín. Min quenan ye nduco ihyan apóstol yahn ye.

⁵⁵A cochi nino vihco ro yudo yahn ihyan nación yahn Israel, ne ama yahn ihyan rica ye yan vaco ye, rahn ye yan Jerusalén ama o ro numanahn che metah cuanan vihco me, cava che ndo dave ye nduhca costumbre yahn ye. ⁵⁶Rinuhn ihyan chahn Dihvo vo, ne ama retumarune vih ye ura che chenun ye chete yaco:

—Nchuhn, a hua devano ne, ¿a chi ye vihco ne?

⁵⁷Sahn fariseo man, chidocuyan ndinan man ne, a ndihquentiyon se che adecoduhno ihyan che devano ye ti quenan Dihvo vo ne, cahma ye co ye sahn, cava che din se preso ihyan.

***Ama ihyan ndahta ne, chacotahme ye
nunedan cah Dihvo vo Jesucristo***

12 ¹Te an ro ca renda che nda ro yudo me, ne cuahn Dihvo vo yan Betania, quendihchero ye Lázaro, ihyan min che ndedetuhche ye ihyan van tenahn. ²Vaco Lázaro din ihyan chahn ama vihco cava Dihvo vo, ne cah ye, cheh vino ye. Marta ne, chihntave ye che cheh ihyan chahn, ne Lázaro man, Dihvo vo man, vate ye nduco ihyan chenahn nan mesa. ³Ura min nda María, nda ye tenduh mahn litro nunedan ndah, che duche nardo. Chemin ne, ama yahn chihve. Chacotahme ye cah Dihvo vo, ne nedin cuma ye nduco yudo tin ye. Numacuahn chetevah me quendihco chan dan. ⁴Tuhme ama sahn che ndi cuande se van ihyan apóstol chahn, che duche se Judas Iscariote, daya Simón, sahn min che va che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, rahn se:

⁵—Nunedan tih ne, rigonun chihve tenduh ino ciento tume diyahngua, gtaça che hua ndihcue tahn tih, ndaca che conan te ihyan chevah?

⁶Judas ne, ndiyu che yahino se ihyan chevah che tihca rahn se, te yahn che duco se. Nducote sahn min ndi se tesorero van ihyan apóstol chahn ne, rendaca yune che reduco se. ⁷Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Hua cahca tan che tihca redin te. Chehdenda te nunedan me u, cava che cuhndeyan che conun chete yayan. ⁸Ihyan chevah ne, cuahn dama chenun ye van nchuhn, ne co conan ne ihyan cuahn che nahn ne. Ate u ne, hua cuahn dama conan nduco ne.

Rentuhno sahn ndinan chahn cava che cahno se Lázaro

⁹Ama yahn ihyan nación yahn Israel, checadino ye che yan Betania quenán Dihvo vo, ne cuahn ye quendihchero ye ihyan. Namin nahn ndihchero ye Lázaro, ihyan min che ndedetuhche Dihvo vo ihyan van tenahn. ¹⁰Tuhme ntuhno chidocuyan ndinan chahn che namin nduco Lázaro cahno se ihyan, ¹¹te a cava Lázaro che ama yahn ihyan nación yahn Israel rihcoman ye sahn, ritahno ye Dihvo vo.

Chenda Dihvo vo Jesucristo yan Jerusalén

¹²Ama yahn ihyan nda ye vihco ro yudo, yan Jerusalén. Chi dave tama ro me ne, checadino ye che va che nda Dihvo

vo. ¹³Tuhme chihca ye iyon, quenda ye, ne cuahn ye quendi yune ye Dihvo vo. Cuahn che tahn nun ye ihyan ne, chenda ye viyan rah yeno ye:

—¡Ndeva vo yavenan Dihvo vo Dendiohs! ¡Ndeva vo yavenan ihyan cuh che dechuh ye! ¡Ndeva vo yavenan ihyan cuh che Rey yahn nación yuhn vo Israel!

¹⁴Dihvo vo ne, ndaca ye ama burro lihn, quendudo ye ite, te a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca:

¹⁵Nchuhn ihyan yan Jerusalén, hua dehva rahco ne.

Condihche ne. Cochi Rey yahn ne,

quendudo ye ama burro lihn.

¹⁶Ro menan ne, hua chenahn ihyan apóstol yahn dehtenduh che tuhchan, ate adiva cuahn che a conahn Dihvo vo vahchetero ne, tuhme chenahn ye che nducuahne che chahno chi Dihvo vo ne, a ndirun yahn nan Ndudo yahn Dendiohs.

¹⁷Ihyan che ndihchero ye vederihno che din Dihvo vo, ndedetuhche ye Lázaro van tenahn ne, rente ye yahn. ¹⁸Chahn ino ihyan yahn vederihno me, ne chemin che ama yahn ye chahn ye chendi yune ye Dihvo vo. ¹⁹Tuhme rente sahn fariseo chahn van man se nduco vih:

—Condihche nchuhn. A chihnonan yahn ntiyon yuhn vo, te nducoyaca ihyan ne, a chinduco ye ihyan cah.

***Ama o sahn nación yahn Grecia ne, nahn
ndihchero se Dihvo vo Jesucristo***

²⁰Van ihyan che chahn ye vihco min yan Jerusalén, ndeva ye yavenan Dendiohs ne, nduco neve sahn nación yahn Grecia.

²¹Sahn chahn ne, chahn nda se nan ama ihyan yan Betsaida, estado yahn Galilea, duche ye Felipe, ne rahn se ri se ihyan:

—Codin ne favor, ne quenda ne nuhn nan Jesús, te nahn ndihchero nuhn ihyan.

²²Felipe ne, chahn ye rahn ye nduco Andrés, ne cuahn nduh che o ye, yahve ye Dihvo vo. ²³Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—U che rinducó nducoyaca ihyan ne, adecodehno ura nahn vahchetero. ²⁴Cuaco rahn rí nchuhn te cava che co yahn ama ndute trigo, ndo ndeh ne, va che cuehche ndiyahn. Ndete che hua cuehche ne, hua co ndeh. ²⁵Ihyan che nahn ndedevahn man ye ihyan ne, denda ye ihyan. Ate ihyan che rihco

menda^hn ye ihyān muhn iyehnse ne, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. ²⁶Duh ihyān che nahn din ye ntiyon yáhn ne, va che ca^hco da^ma ino ye conduco ye u. Ihyān che redin ye ntiyon yáhn ne, cuahtenan ye vahchetero nducó, ne din Chidá che quenda^h yavenān ye.

Rahn Dihvo vo Jesucristo te va che ca^hno se ihyān

²⁷Maⁿ ne, a^ma raⁿ. Ate ndotenan che ca^hmá có Chidá che ndedevahn ye u, ca^hnevi ye che va che chuhrí^hn ne, tahque nda^h ca^hco da^ma inó, te a ca^va che chuhrí^hn che cochí.

²⁸Chidá, ca^hmá có ihyān: “Vá vedeyeno che diná^hn nducuahⁿ che chihquenti^hyon ne, ca^va che quenda^h yavenān ne.”

Tuhme chenun a^ma ndudo che chica vahchetero, che ra^hn:

—A dín che quenda^h yavenān. Maⁿ ne, dín che quenda^h yavenān ta^ma yune.

²⁹Chihnevan ihyān che chenun ye min, ne nahn ye ne, ra^hn ye che chine da^ve. Na^hn tun ye ne, ra^hn ye te co a^ma áⁿgel ya^hve ye Dihvo vo. ³⁰Tuhme ra^hn Dihvo vo ri ye ihyān chahn:

—Ndudo che chihnevan nchu^hn ne, a ca^va maⁿ ne, ndiyu ca^va u. ³¹A nda^h ura che cuhnde ca^de ya^hn ihyān iyehnse, ne chunda^h, sa^hn min che rihquenti^hyon se iyehnse ne, nda^hco ndiya Dendiohs sa^hn. ³²Cuedevano nchu^hn te cuahn che conan ya^h, dín che cotahno ihyān numachahte iyehnse u.

³³Che tihca^h ra^hn ye ne, ra^hn ye nduhca^h che va che coh ye.

³⁴Ra^hn ihyān chahn ri ye ihyān:

—A devano nuhn te naⁿ Ndudo ya^hn Dendiohs ne, a ndirun che ihyān che a va ca^de che chi ye ndedevahn ye ihyān iyehnse ne, hua nda^h ro che cuihno vederihquenti^hyon ya^hn ye. ¿Ta^ca che ra^hn ne che ndih che rinduco ne nducoya^ca ihyān, conan ya^h ne? ¿Duh ndih tuhme ne?

³⁵Tuhme ra^hn Dihvo vo ri ye ihyān chahn:

—Conan cá te neve ro nduco nchu^hn, cacua^hn nchu^hn. Cuihcovan ne ndudo yáhn, ca^va che runeca^de cuahtechica ne, ne co ndevahn ne, te ihyān che hua runeca^de vatechica ye ne, nde hua devano ye ti nda^h ti tuno ye. ³⁶Cuitahno nchu^hn u, numanahn che quenán nduco ne, ca^va che co ne ihyān runeca^de.

Chihno ra^hn Dihvo vo chemin ne, chihcomaⁿ ye ihyān chahn, ne cuahn ye.

***Deh cuande che hua ritahno ihyān naciōn
yahn Israel Dihvo vo Jesucristo***

³⁷Andahre āma din Dihvo vo vederihno vān ihyān chahn ne, hua chitahno ye ihyān. ³⁸Hua chitahno ye, te va che conahn nduco ye, nduhcā che dirun ihyān profeta Isaías tuhcā:

Dihvé, neve cuahn ra ihyān che ritahno ye ndudo che rahndudo nuhn.

Neve cuahn ra ihyān che tumacadino ye vederihquentiyon yahn ne.

³⁹Tihcā chi che hua chi chitahno ihyān chahn. Namin dirun ihyān profeta Isaías tuhcā:

⁴⁰Dendiohs ne, deche ye ndutinān ihyān chahn mān, din cheche ye chedave yahn ye mān, cāva che hua nchanān ye mān, hua conahn ye mān, ne hua cotahno ye Dihvo vo, ndevahn ye.

⁴¹Tihcā dirun ihyān profeta Isaías yahn vederihquentiyon chahte yahn Dihvo vo, te chinahn āma vederihno nduco ye, ndihchero ye vederihquentiyon min.

⁴²Andahre tihcā ne, āma yāhn ihyān naciōn yahn Israel chitahno ye Dihvo vo. Nde sāhn ndinān chahn, chitahno neve se. Ate hua chihco ro se che ritahno se ihyān, yahn che vāh se che cahnevi sāhn fariseo chahn vederihquentiyon yahn se chete yāco. ⁴³Hua chihco ro se che ritahno se Dihvo vo, te tahque renan ino se che quendāh yavenān se nān ihyān iyehnse che co nān Dendiohs.

***Ihyān che hua rihcovan ye ndudo yahn Dihvo
vo Jesucristo ne, va che conda ye***

⁴⁴Āma yune cuahn che rahndudo Dihvo vo ne, āma dito rāhn ye:

—Ihyān che ritahno ye u ne, namin ritahno ye Dendiohs Chida, ihyān min che dechuh ye u. ⁴⁵Ihyān che rendihche ye u ne, retumacadino ye tācā ihyān min. ⁴⁶U ne, ndā muhn iyehnse, ricuāhn Ndudo yahn Dendiohs, cāva che ihyān che cotahno ye u ne, ndevahn ye, ne runecāde cuahtenan ye.

⁴⁷Ate ihyān che rihnevan ye ndudo yāhn, ne hua redinahn ye ne, ndiyu che nahn mān che dín castigo ihyān, te ndā cāva che ndedevāhn ihyān iyehnse, ndiyu demān che dín castigo

ihyan. ⁴⁸Ihyan che racondah vedame ye u, ne hua rihcovan ye ndudo yáhn ne, va che co ye castigo ro che cuhno iyehnse, tunoca che hua dinahn ye ndudo che ricuáhn. ⁴⁹Tihcā, te Dendiohs Chida, ihyan min che dechuh ye u ne, a ndudo che rihquentiyon ye che renté man, che rahndudó man, ndiyu dehtenduh che ri yeno man. ⁵⁰A devanó te che rihquentiyon Chidá ne, che cuahtenan ihyan vahchetero cuahn dama. Chemin che rahndudó nduhcā che rihquentiyon ye u.

Dihvo vo Jesucristo ne, nano ye cah ihyan apóstol yahn ye

13 ¹Cuahn che a tama ro ra renda che cuanan vihco ro yudo me ne, nducote a devano Dihvo vo che a nda ro che ndaca ye iyehnse, ne nahn ye nan Dendiohs Chida ne, chihco ro ye nduhcā che ama yahino ye ihyan yahn ye.

²⁻⁴Chundah ne, a nde menan cahn nun se chete chedave yahn Judas Iscariote, daya Simón, nduhcā che ndihcue ndeh se Dihvo vo. Nducote Dihvo vo ne, a devano ye che a man Dendiohs Chida ndahco ye nducuahñ vederihquentiyon tah ye man, nan ihyan min chica ye man, min nahn ye man ne, ura che chihno cheh vino ye nduco ihyan apóstol yahn ye ne, necuan ye nan mesa. Chehnevi ye tino tu che quenun ye, ne chetah ye ama toalla, chacondihco ye yutoran ye.

⁵Namin chetah ye cu che renano nun ye tah ye, ne chih ye nune. Tuhme canan renano ye cah ihyan apóstol yahn ye, ne reneñin cuma ye nduco toalla me.

⁶Cuahn che nda ye nan va Simón Pedro cava che nano ye cah ye ne, rahn ihyan min ri ye ihyan:

—Dihvé, itaca che ndih nano ne cah ne?

⁷Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Man ne, hua reneñ deñ conahn che tihcā redín, ate adiva ne, coneñ.

⁸Ate rahn Simón Pedro ri ye Dihvo vo:

—U ne, hua nda ro che nano ne cah.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ndete che hua nanó cah ne, ametah ñin cuandé di van ihyan yáhn.

⁹Rahn Simón Pedro ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, ndete che tihcā ne, conano ne ndiyu deman cah, te namin conano ne tah man, tñ man.

¹⁰Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ihyan che a dave ye ne, a de cah ye rendotenan che ntu. Nchuhn ne, a dave ne, andahre hua nducoyaca ne.

¹¹Rahn ye te hua dave nducoyaca ihyan chahn, yahn che a devano ye te ama cha sahn che chi cuande se van ihyan chahn ndihcue ndeh se ihyan.

¹²Chihno naho Dihvo vo cah ihyan chahn ne, ndonun ye tino tu yahn ye, ne ndaconan chihnde ye nan mesa. Tuhme rahn ye ri ye ihyan chahn:

—¿A chenahn nchuhn deh conahn che nanó cah ne? Cahmá có nchuhn deh conahn che tihca nanó cah ne. ¹³Nchuhn ne, renevahnecun ne u, rahn ne te a u che Dihve ne man, Ihyan Ricuahn yahn ne man, ne cuaco che rahn ne. ¹⁴Cua cuande nchuhn. Andahre u che Dihve ne man, Ihyan Ricuahn yahn ne man, ate nanó cah ne. Tihca quenán cuma che din yahino ama tama ne vih, naho ne cah vih. ¹⁵Chihcó ejemplo cuh cava che quendi ne. ¹⁶Cuaco rahn rí nchuhn te nde ama mozo hua tahque chahte vederihquentiyon yahn se che co patrón yahn se. Namin nde ama sahn che rahn ntiyon hua tahque chahte vederihquentiyon yahn se che co ihyan che redechuh ye sahn. ¹⁷Ndete che chenahn nchuhn yahn ejemplo che chihcó yahn ne, ne dinahn ne ne, ama ndah ro yahn ne.

¹⁸'Che tuhca rahn ne, hua cava nducoyaca nchuhn. U ne, ndiyu che hua tumacadinó duh nduh nchuhn che tendahnún nchuhn, ate va che conahn Ndudo yahn Dendiohs che a ndirun tuhca: "Sahn che dama reh dama rih se nducó ne, sahn min che din tan se nducó." ¹⁹Rahn rí nchuhn ndudo cuh man che ametah conahn, cava che cuahn che a conahn ne, cotahno ne te a u che a va cade che chí ndedevahn ihyan iyehnse. ²⁰Cuaco rahn rí nchuhn te adecoduhno ihyan che nevahnecun ye ihyan che dechuh ihyan ne, a u renevahnecun ye. Me ihyan che renevahnecun ye u ne, renevahnecun ye Dendiohs Chida, ihyan min che dechuh ye u.

***Dihvo vo Jesucristo ne, rahn cuaco ye te
Judas va che ndihcue ndeh se ihyan***

²¹Chihno rahn Dihvo vo chemin ne, ama chi ran ye, ne rahn cuaco ye:

—Cuaco rahn rí nchuhn te ama cha nchuhn ndihcue ndeh ne u.

²²Ihyan apóstol chahn ne, a ndere rendihchenun ye nan vih, rendedecadino ye duh yahn che rahn Dihvo vo. ²³Ama ihyan apóstol che ama yahino Dihvo vo ihyan ne, dama va ye nduco vih. ²⁴Din tah Simón Pedro yahn ye, cava che tumerune ye Dihvo vo duh yahn che rahn ye. ²⁵Tuhme cuahn nda ca ye nan Dihvo vo, ne tumerune ye ihyan:

—Dihvé, ¿duh yahn che rahn ne ne?

²⁶Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Decahnda ama ndi pan, ne sahn che cah, cheh se ne, a sahn min.

Tuhme decahnda Dihvo vo ama ndi pan, ne cah ye, cheh Judas Iscariote, daya Simón. ²⁷Ndetahno che chetah Judas pan me ne, quenun chundah chete chedave yahn se. Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Cha che ndihque che din ne, codin no ndetahno.

²⁸Nde ama ihyan che vate ye nan mesa ne, hua chenahn ye deh cuande che tihca rahn Dihvo vo ri ye Judas. ²⁹Nducote sahn min ndi se tesorero yahn ihyan chahn ne, chemin che nahn ye ne, ndedecadino ye, te co rahn Dihvo vo nduco se che cua se dehtenduh che nahn yahn vihco, o che cah se tume ihyan chevah. ³⁰Ura min ne, a man, ne cuahn che chihno cheh Judas pan me ne, quendah vah se cuahn se.

Ama vederihquentiyon ra

³¹Cuahn che a chuh Judas cuahn se ne, rahn Dihvo vo:

—Man ne, u che rinducó nducoyaca ihyan ne, nan dehtenduh che cuahno có ne, cuhnde ro vederihquentiyon chahte yahn. Namin cuhnde ro vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs. ³²Nducote u che rinducó nducoyaca ihyan, cahco ró vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs ne, namin Dendiohs ne, cahco ro ye vederihquentiyon chahte yahn, ne a nun cuahn cahco ro ye. ³³Dayá che yahinó nchuhn, a te neve ro ra che quenán nduco ne. Nchuhn ne, nuhn ne u, ate anduhneca che rahn nduco sahn ndinan chahn ne, tihca rahn nduco ne man, te nan che nahn ne, hua co cahne ne quenuhn ne u. ³⁴Cahcó ama vederihquentiyon ra cava nchuhn. Chemin ne, che din yahino ama tama ne vih, nduhca che yahino man nchuhn. ³⁵Ndete che din yahino ama tama ne vih ne, tumacadino nducoyaca ihyan che ritahno ne u.

***Rahn Dihvo vo Jesucristo te cahma Pedro
te hua rendihche ye ihyan***

³⁶Simón Pedro ne, tumerune ye Dihvo vo:

—Dihvé, ¿ti che nahn ne ne?

Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nan che nahn ne, hua co condoque u man, ate adive ne, condoque u.

³⁷Tuhme rahn Pedro ri ye ihyan:

—Dihvé, ¿dehco che hua co conducó ndih man?, te nde vá vedeyeno che cahco mendahn u, andahre cahno ihyan u cava ne.

³⁸Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Ndere rahn che ve vedeyeno che cahco mendahn di, cava u. Cuaco rahn rí di te numanahn che metah cuah tuh ne, cahme ino yune te hua rendihche u.

***Atenan che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo
che co cuahtenan ye nan Dendiohs Chida***

14 ¹Hua ndeh ndedecadino nchuhn. Codin chahtino ne Dendiohs. Namin codin chahtino ne u. ²Vaco Chidá ne, ama va nan che cuahtenan ihyan. Ndete che hua tihca ne, a rahn cá rí nchuhn. Cahn cahcoyan nan che cuahtenan ne. ³Cuahn che a chahn chihcoyan nan che cuahtenan nchuhn ne, chi tún ndichecuá nchuhn cava che cuahtenan ne dama nducó nan che conán. ⁴Nchuhn ne, a devano ne ti nahn. Namin a devano ne taca tuno ne min.

⁵Rahn Tomás ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, nducote hua devano nuhn ti che nahn ne ne, nde hua codevano nuhn taca che co tuno nuhn min.

⁶Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—A u che retihyon yuné ihyan, a u che ricuahn ndudo cuaco, a u che rendedevahn ihyan. Atenan cava u che co cuahtenan ihyan nan Dendiohs Chida. ⁷Ndete che a tumacadino nchuhn yahn vederihquentiyon che quenan cumá ne, namin tumacadino ne duh che Chidá. Man ne, a tumacadino ne duh che Chidá, anduhneca ndete che a ndihchero ne ihyan.

⁸Tuhme rahn Felipe ri ye Dihvo vo:

—Dihvé, codin ne che co ndihchero nuhn Dendiohs Chida, ne nduco chemin ne, a cochahtino nuhn.

⁹Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye:

—Felipe, ametah ro che rinducó nchuhn, me ꝓtaꝓ che hua retumacadine yahn vederihquentiyon yáhn? Ihyan che rendihchero ye u ne, anduhneca ndete che rendihchero Dendiohs Chida. Ametah deh cuande che caque u che dín che ndihchero nchuhn ihyan. ¹⁰Che tihca rahn ne, rihque ro che hua devene che u ne, rinducó Chidá, ne rinduco man ye u. Ndudo che ricuáhn nchuhn ne, ndiyu che cuande yahn man, te che cuande yahn Chidá. A ihyan min che rinduco ye u, redin ye che rinahn ntiyon yahn ye. ¹¹Cuitahno nchuhn che u ne, rinducó Chidá, ne man ye rinduco ye u. Me ndete che hua co cotahno ne chemin che dendudo renté nduco ne ne, cuitahno ne yahn vederihno che redín. ¹²Cuaco ráhn rí nchuhn te ihyan che ritahno ye u ne, namin dín ye vederihno nduhca che redín, nde vederihno che tahque rahte dín ye. Tihca, te u ne, náhn nan Dendiohs Chida, ¹³ne nducuahne che caꝓa nchuhn ihyan che cuande yáhn ne, u che Daya ye ne, dín che conahn nduco ne, cahco ró che ama chahte vederihquentiyon yahn ye. ¹⁴U dín che conahn nduco nchuhn adecodehno che caꝓa ne che cuande yáhn.

***Rahn Dihvo vo Jesucristo che dechuh
ye Vaco Ndah yahn Dendiohs***

¹⁵Ndete che yahino nchuhn u ne, codinahn ne che rihquentiyón. ¹⁶Nducote va che náhn ne, cacá favor Chidá, ne dechuh ye Vaco Ndah yahn ye conduco nchuhn cuahn dama, ndaca vedechahtino yahn ne. A Vaco Ndah yahn ye redin che renahn ihyan cha che cuaco. ¹⁷Ihyan nunde ne, hua co conduco Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan, te hua retumacardino ye vederihquentiyon yahn. Ate nchuhn ne, retumacardino ne, te rinduco Vaco ye nchuhn, ne conun nchuhn cuahn dama. ¹⁸Hua ama yune cahcomán nchuhn, te ndaconan conducó nchuhn. ¹⁹Cuihno neve ro ne, ametah ndaconan ndihchero ihyan iyehnse u, ate nchuhn ne, tumacardino ne che quendí conducó nchuhn, ne cuahtenan ne vahchetero, te u ne, vá cava ne. ²⁰Tuhme tumacardino ne te u ne, rinducó Chidá. Me nchuhn ne, ndichahtino ne u, ne rinducó nchuhn. ²¹Ihyan che renahn ye,

ne redinahn ye che rihquentiyón ne, rihco ro ye che yahino ye u. Chidá ne, yahino ye ihyan che yahino ye u, ne namin u ne, yahinó ihyan, ne rinducó ihyan.

²² Ama ihyan apóstol che duche ye Judas, ndiyu Judas Iscariote ne, tumerune ye Dihvo vo:

—Dihvé, ¿dehco che rahn ne che conduco ne nuhn, ne hua conduco ne ihyan iyehanse ne?

²³ Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Ihyan che yahino ye u ne, redinahn ye che rihquentiyón. Ihyan chahn ne, yahino Chidá ihyan man, rinduco ye ihyan man. Namin u ne, rinducó ihyan. ²⁴ Ihyan che hua yahino ye u ne, hua redinahn ye che rihquentiyón. Ndudo che ricuáhn nchuhn ne, a ndudo yahn Chidá, ihyan min che dechuh ye u, ndiyu ndudo yahn man.

²⁵ Rete cuandé nchuhn nducuahn ndudo che tuhchan numanahn che quenán cá nduco ne. ²⁶ Avane ne, Vaco Ndah yahn Dendiohs, che dechuh ye che cuande yáhn, cava che nte vedechahtino nchuhn man, conan nchuhn man ne, din che conahn nchuhn nducuahn man, ntihton yan nducuahn che te cuandé nchuhn man.

²⁷ Man ne, Dendiohs conduco ye nchuhn. Dín che ama ndahca cuahtenan ne, cuahte dihn chedave yahn ne, ne chemin ne, hua co din nde ama ihyan iyehanse. Hua ndeh ndedecadino nchuhn, nde huane dihya ne co. ²⁸ A chihnevan nchuhn che rahn rí nchuhn che náhn, ne ndaconán conducó nchuhn. Ndete che cuaco che yahino nchuhn u ne, nde tuno chi yeno ne che rahn rí nchuhn che náhn nan Chidá, te Ihyan min ne, tahque chahte vederihquentiyon yahn ye che co u. ²⁹ A nde man no rahn rí nchuhn, cava che cuahn che a conahn ne, cotahno ne che a nan ihyan min che náhn.

³⁰ Ametah tuno ura yáhn che quendi cá te cuandé nchuhn, te a cochi nino ura che conahn che nahn chundah, sahn min che rihquentiyon se iyehanse cuh. Sahn min ne, metah nde ama vederihquentiyon yahn se nan, ³¹ ate cuahneacán che conahn nduhca che nahn se, cava che codevano ihyan iyehanse che yahinó Chidá, ne redináhn che rihquentiyon ye. Man ne, caco vo muhn, cuhn vo nduco nchuhn.

Ejemplo yahn dihyo uva

15

¹ U ne, anduhneca dihyo uva ndah. Me Chidá ne, anduhneca ihyan che redin ye cudado dihyo uva.

²Dune dihyo uva che hua ri yahn ne, rihca ye. Ate dune che ri yahn ne, rihca ndudo ye man, renedin dave ye man, cava che tahque co yahn. Anduhneca ndete che tihca redin Chidá nduco ihyan che ritahno ye u. ³Nchuhn ne, anduhneca dihyo uva che a nedin davé, tihchan ne, yahn che a chicuáhn nchuhn. ⁴Cuiquendi ne cochahtino ne u, ne u ne, quendí nda cuandé nchuhn. Ndete che nda riya ama dune dihyo uva ne, ametah co yahn, te ametah nda nan duto. Cuihco nchuhn cudado cava che hua cuahno co ne tihca. Ndete che hua quendi ne cochahtino ne u ne, co ne nduhca dune dihyo uva che a metah ri ndute yahn, yahn che ametah nda nan duto.

⁵U ne, anduhneca duto dihyo uva. Me nchuhn ne, anduhneca dune. Nchuhn che nda cuandé nchuhn, ne ndete che quendi ne cochahtino ne u ne, co ne nduhca dune dihyo uva che ama ri yahn. Ate che tin deman nchuhn ne, hua dehva co din ne, te hua ndichahtino ne u. ⁶Duh nchuhn che hua cochahtino ne u ne, cuacondah vedamé nchuhn, co ne nduhca ama dune dihyo uva che a ntah. Dune chemin chan ne, retih, ne renedin dama ihyan rihquiyahn ye.

⁷Ndete che quendi nchuhn cochahtino ne u man, quendi ne dinahn ne che a chicuáhn nchuhn man ne, cuica ne deh che nahn ne, ne conahn nduco ne. ⁸Chidá ne, riquendah yavenan ye cuahn che ama ndahca redin nchuhn ntiyon. Nduco tihca ne, rihco ro ne che numa cuaco rinduco ne u. ⁹Nduhca che yahino Chidá u ne, tihca yahinó nchuhn. Cuiquendi ne, cochahtino ne u, ne quendí din yahinó nchuhn. ¹⁰U ne, redináhn vederihquentiyon yahn Chidá, ne cuahn dama yahino ye u. Namin nchuhn ne, ndete che dinahn ne che rihquentiyón ne, quendí din yahinó nchuhn.

¹¹Tihca ricuáhn nchuhn cava che ama co yeno ne nduhca che yeno man. ¹²Vederihquentiyon yáhn cava nchuhn ne, che din yahino ama tama ne vih nduhca che yahino man nchuhn. ¹³Vedeyahino che tahque chahte che co cuahtenan cuma ihyan ne, che cahco mendahn ye ihyan coh ye, ndedevahn ye amigo yahn ye. ¹⁴Nchuhn ne, amigo yáhn nchuhn, ndete che dinahn ne che rihquentiyón nchuhn. ¹⁵Ihyan ne, hua renecah cuande ye mozo yahn ye dehtenduh che redin ye. Ate nchuhn ne, amigo yáhn nchuhn. Hua rinó nchuhn nduhca mozo yáhn, ne chemin che chicuáhn nchuhn nducuahn che te

cuande Chidá u. ¹⁶Ndiyu nchuhn che tendahnun ne u. A mán che tendahnún nchuhn, ne chihquentiyón nchuhn che din ne ntiyon yáhn, ntiyon min che cochihve numacuahn ro. Nduco tihcá ne, din Chidá che conahn nduco ne, nducuahn che caca ne ihyan che cuande yáhn. ¹⁷Mán ne, ndaconan rihquentiyón nchuhn che din yahino ama tama ne vih.

***Ihyan iye hnse ne, rendihche tán ye Dihvo vo
Jesucristo mán, ihyan yahn ye mán***

¹⁸Nchuhn ne, a devano ne che din tán ihyan iye hnse nducó. Chemin che nde hua cahn ino ne cuahn che din tán ye nduco ne. ¹⁹Nchuhn ne, hua dama ri ne nduco ihyan nunde. Chemin che hua yahino ye nchuhn nduhcá che yahino ye combiero yahn ye. U ne, a tendahnún nchuhn vān ye, ne redin tán ye nduco ne, yahn che ametah dama ri ne nduco ye. ²⁰Cuenecāhco nchuhn ndudo che a ráhn rí nchuhn tuhcá: “Nde ama mozo yahn ihyan ne, hua tahque yudo se che co mán ye.” Ihyan che redin tán ye nducó ne, namin din tán ye nduco nchuhn. Me ihyan che redinahn ye yahn ndudo che ricuáhn ne, namin nevah necun ye ndudo che cacuahn nchuhn. ²¹Va che chuhrihn nchuhn nducuahn vedetān yahn ihyan, yahn che rinduco ne u. Din tán ye nduco ne, te hua rendihche ye Chidá, ihyan min che dechuh ye u.

²²Nducote ndá, chicuáhn ihyan, ne hua chitahno ye ne, chemin che tahque chihta nunde yahn ye, nde nan che cahma ye metah. ²³Ihyan che hua ri rendihche ye u ne, namin hua ri rendihche ye Chidá. ²⁴Vederihno che nde ama ihyan hua nedin ye ne, dín vān ye, ate nde nduco nduh ne, rendihche tán ye u mán, rendihche tán ye Chidá mán, ne chemin che nde tahque chihta nunde yahn ye. ²⁵Tihcá va che co cava che conahn ndudo yahn Dendiohs che a ndirun tuhcá: “Andahre nde ama nunde yáhn metah, ate din tán ihyan nducó.”

²⁶A Vaco Ndah yahn Dendiohs che rete vedechahtino nchuhn mán, che rete duto ndudo yahn ndudo ndah yahn ye mán. Dechúh, ne cuahn che nda ne, te duto ndudo yahn ndudo yáhn. ²⁷Namin nchuhn ne, cah ne duto ndudo yahn ndudo yáhn, te chinduco ne u nde ro che canān ntiyon yáhn.

16 ¹Rete cuandé nchuhn yahn dehtenduh che cuahno co ne, cava che hua ndāca dama ne. ²Sahn tán chahn ne,

ndetendāh se nchuhn chete yāco, ne ndā ura che adecoduhno sahn che cahno se nchuhn ne, nde tuno ndedecadino se che a ntiyon yahn Dendiohs che redin se. ³Tihcā din se, te hua rendihche se Chidá mān, u mān. ⁴Cuahn che ndā ura che conahn nduco nchuhn tihcā ne, cuenecāhco ne te a ráhn rí nchuhn.

Vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs

'Ro menān ne, hua te cuandé nchuhn yahn ndudo cuh, yahn che quenān cá muhn iyehnse nduco ne. ⁵Ate mān ne, náhn nān Ihyan che dechuh ye u, ne nde āma nchuhn hua retumarune ne u ti che náhn. ⁶Tahque ndah ne, āma chí rān ne che tihcā ráhn nduco ne. ⁷Rāhn cuacó rí nchuhn te tahque ndah cāva ne che náhn, te atenān nduco tihcā co dechúh Vaco Ndah Yahn Dendiohs, nte vedechahtino nchuhn. ⁸Cuahn che ndā ne, din che conahn ihyan che chendihco ye nunde mān, din che conahn ye che runecāde u mān, din che conahn ye che Dendiohs ne, techecāde ye yahn ye, din ye castigo ihyan mān. ⁹Conahn ye che chendihco ye nunde yahn che hua ritahno ye u. ¹⁰Conahn ye che runecāde u, te náhn nān Chidá, ndācā vān nchuhn. ¹¹Conahn ye che Dendiohs ne, techecāde ye yahn ye, din ye castigo ihyan, te chundah, sahn min che quenān cuma se vederihquentiyon muhn iyehnse ne, a techecāde ye yahn se, ne va che din ye castigo sahn.

¹²'Āma va ca ndudo che cacuáhn nchuhn ate meniyan ne, hua tuno vederendedecadino yahn ne che conahn ne. ¹³A Vaco Ndah yahn Dendiohs che recāh duto ndudo yahn ndudo ndah yahn ye. Cuahn che ndā ne, te cuande nchuhn yahn ndudo min. Ndiyu tin demān che tihcā din, te a Dendiohs che rihquentiyon che tihcā din. Namin te cuande nchuhn nde yahn dehtenduh che comān cochi che co. ¹⁴Ndeva yavenān, te a vederihquentiyon yáhn che te cuande nchuhn. ¹⁵Tihcā, te nducuahn vederihquentiyon yahn Chidá ne, va táh. Chemin che ráhn che Vaco Ndah yahn ye ne, a vederihquentiyon yáhn che te cuande nchuhn.

***Ihyan apóstol ne, co rān ye, ate adivē ne,
cuavi vederān yahn ye, ne co yeno ye***

¹⁶'A tah ra che quenān nduco nchuhn, te náhn nān Dendiohs Chida. Ate adivē tah cuahn ne, ndaconan ndihchero ne u.

¹⁷Tuhme retumerune vi^h na^hn i^hyan apóstol chahn vaⁿ maⁿ ye nduco vi^h:

—Ra^hn ye che cuihno neve ro ne, ametah ndihchero vo i^hyan maⁿ, che adiva tah cuahn ne, ndaconan ndihchero vo i^hyan maⁿ, che a na^hn ye naⁿ Dendiohs Chida maⁿ. ¿Dehra conahn ne? ¹⁸¿Dehra conahn che ra^hn ye che cuihno neve ro me ne? Hua renahn vo deh conahn che ti^hca ra^hn ye.

¹⁹Dihvo vo ne, checadino che hua chenahn i^hyan chahn, ne nahn tumerune ye i^hyan. Tuhme ra^hn ye ri ye i^hyan:

—U ne, ra^hn ri nchuhn che cuihno neve ro ne, ametah ndihchero ne u, ne adiva tah cuahn ne, ndaconan ndihchero ne u. ¿A yahn chemin che a^{ma} retumerune vi^h ne ne? ²⁰Cuaco ra^hn ri nchuhn che a^{ma} co ndache ne, nde a^{ma} cuaco ne. Numanahn min ne, i^hyan nunde ne, a^{ma} co yeno ye. Ate cuavi vederan yahn ne, ne co yeno ne. ²¹A^{ma} ndahta, cuahn che a nda ura yahn te che cuacoyahn te ne, ri ran te, yahn che ra yah chete te. Ate cuahn che a chacoyahn te decuah yahn te ne, nde metah renecahco te yahn vedeyah me, yahn che a^{ma} yeno te che a va decuah yahn te. ²²Nduhca vederan min che hua rengu ne, ti^hca vederan yahn nchuhn, te cuahn che ndaconan conducó nchuhn ne, a^{ma} co yeno ne, nde hua duhva co din che co ran ne.

²³Nda ro min ne, nde a^{ma} naⁿ dehtenduh ametah ndotenan che ca^{ca} ne u che te cuandé nchuhn. Cuaco ra^hn ri nchuhn te nducuahn dehtenduh che nahn ne ne, co ca^{ca} ne Chidá che cuande ya^hn, ne din ye che conahn nduco ne. ²⁴Nde meni^{yon} ne, nde a^{ma} naⁿ dehtenduh hua rica nchuhn I^hyan che cuande ya^hn. Maⁿ ne, cuica ne nducuahn dehtenduh che nahn ne, ne din ye che conahn nduco ne, ca^{va} che a^{ma} co yeno ne.

Dihvo vo Jesucristo ne, ndahco ndiya ye i^hyan nunde

²⁵Ricuáhn nchuhn demaⁿ nduco ejemplo, ate nda ro che ametah cacuáhn nchuhn nduco ejemplo, te tahque ndah ne, cahma cuacó có nchuhn yahn vederihquentiyon yahn Chidá. ²⁶Ro min ne, nducuahn dehtenduh che ca^{ca} ne Dendiohs Chida che cuande ya^hn ne, metah ndotenan che u ca^{ca} favor i^hyan che conahn nduco ne, ²⁷te yahino ye nchuhn, ne maⁿ ye din ye che conahn nduco ne. Yahino ye nchuhn yahn che

yahino ne u mān, yahn che ritahno ne che mān ye dechuh ye u mān. ²⁸U ne, chicá nān Dendiohs Chida, ndá muhn iyehanse. Mān ne, a nun ndacá muhn, ne nāhn tún nān ye.

²⁹Tuhme rāhn ihyān apóstol yahn ye ri ye ihyān:

—Mān che cuāco ne, rāhn cuāco ne nduco nuhn. Ametah nduco ejemplo rete cuande ne. ³⁰A ndero ndi che devano ne nducuahñ dehtenduh nde hua rendotenan che cāca ihyān ndih che cāh cuande ne ihyān. Chemin che ritahno nuhn che Dendiohs dechuh ye ndih.

³¹Rāhn Dihvo vo ri ye ihyān chahn:

—Mān ne, a ritahno nchuhn u numa ino ne. ³²Ate a cochi nino ura che cāno ne, cāhn muhn cāhn min ne, cāhcomān ne u. Ate hua demān, te nduco Dendiohs Chida u. ³³Nducuahñ dehtenduh chemin chan ne, rete cuandé nchuhn cāva che cochahtino ne u, ne cuahte dihn chedave yahn ne. Cuedevano ne te va che chuhrihn ne, dīn tān ihyān nunde nduco ne, ate hua dehva rāhco ne, te va che ndāhco ndiyá chundah nduco ihyān yahn se.

Dihvo vo Jesucristo ne, covāh ye cāva ihyān apóstol yahn ye

17 ¹Chihno che tihcā rāhn Dihvo vo nduco ihyān apóstol yahn ye ne, chenihyon nān ye nān ro, ne covāh ye tuhcā:

—Chidá, ndá nino ura che va che chuhríhn. Cuendeva ne yavenān cāva che namin u ne, ndevá yavenān ne. ²Tihcā, te ndih ne, chihco ne vederihquentiyon tāh che cāhcantiyón nducoyāca ihyān iyehanse mān, che ndedevāhn nducoyāca ihyān che tendāhnun ne che cotahno ye u, ne cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro mān. ³Atenān ndih che Dendiohs, ne ihyān che nevahnecun ye ndih mān, u che dechuh ne mān ne, atenān ihyān chahn che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.

⁴U ne, ndevá yavenān ne muhn iyehanse. Namin dináhn ntiyon che chihquentiyon ne che dīn. ⁵Chidá, mān ne, cuendeva ne u, ne codin ne che cuhnde ro vederihquentiyon yuhn vo nduhcā ro menān cuahn che metah cuhnde iyehanse.

⁶Ihyān che tendāhnun ne vān ihyān nunde cāva che cotahno ye u ne, a cāh cuandé ihyān che Dendiohs ndih. Ihyān chahn ne, ihyān yahn ne, ne dīn ne che chitahno ye u,

nevahne^{cun} ye ndudo ndah yahn ne. ⁷M̄an ne, a devano ye te nducuahⁿ vederihquentiyon che quen^{an} cumá ne, a ndih te ne u. ⁸Chicuáhn ihy^{an} ndudo yahn ne che ndah^{co} ne t̄ah, ne nevahne^{cun} ye. A checadino ndah ye, ne chitah^{no} ye che a m̄an ne dechuh ne u.

⁹Ricá ndih cava ihy^{an} chu^{hn} che tendahn^{nun} ne che cotah^{no} ye u, te ihy^{an} yahn ne ihy^{an}. Ndiyu cava ihy^{an} nunde che ricá. ¹⁰Nducoyaca ihy^{an} yáhn ne, yahn ne ihy^{an}. Namin nducoyaca ihy^{an} yahn ne ne, yáhn ihy^{an}, ne a cava ihy^{an} chahn che ndeva ihy^{an} yavenán.

¹¹U ne, ndacá muhn iyeh^{nse}, ne nchí cava che conán nduco ne. Ate ihy^{an} chu^{hn} ne, cuahtenan ca ye iyeh^{nse}. Chidá che va ne vahchetero, numacuahn vederihquentiyon yahn ne, codin ne cudado ihy^{an} che tendahn^{nun} ne che cotah^{no} ye u, cava che ama ndudo co no ye nduhcá uvo. ¹²Numanahn che quenán muhn iyeh^{nse} nduco ihy^{an} chu^{hn} che tendahn^{nun} ne che cotah^{no} ye u ne, numacuahn vederihquentiyon yahn ne, dín cudado ihy^{an}. Hua chinda nde ama ye, atenan ama sahn che a ndinda se, cava che conahn nduhcá che a ndirun nan Ndudo yahn ne.

¹³M̄an ne, nchí nan ne. Ate numanahn che quen^{an} cá muhn ihyense ne, tihcá ricá ndih cava che co yeno ihy^{an} chu^{hn}, nduhcá che yeno m̄an. ¹⁴Chicuáhn ndudo yahn ne ihy^{an} chu^{hn}, ne ihy^{an} nunde ne, rendihche tan ye ihy^{an} yahn che ametah d̄ama ri ye nduco ye, nduhcá che u ne, hua d̄ama rí nduco ihy^{an} nunde. ¹⁵Ricá ndih cava ihy^{an} chu^{hn}. Ndiyu cava che ndetah^{no} ndeva ne ihy^{an}, ate che ndedevahn ne ihy^{an} t̄ah chundah. ¹⁶Nduhcá che ndiyu ihy^{an} nunde u ne, namin ihy^{an} chu^{hn} ne, ametah d̄ama ri ye nduco ihy^{an} nunde. ¹⁷Numacuahn vederihquentiyon yahn Ndudo yahn ne, Ndudo min che redin che renahn ihy^{an} cha che cuaco ne, cuihco vih ne ihy^{an} chu^{hn} cava m̄an ne. ¹⁸Nduhcá che te ne ntiyon u, dechuh ne u van ihy^{an} nunde ne, tihcá c̄ah ntiyon ihy^{an} chu^{hn}, dechúh ihy^{an} van ihy^{an} nunde. ¹⁹A cava ihy^{an} chu^{hn} che cahco mendáhn u cóh, cava che cotah^{no} ye ndudo ndah yahn ne, ne runecade cuahtenan ye.

²⁰Ricá ndih, ndiyu deman cava ihy^{an} chu^{hn}, te namin cava ihy^{an} che cotah^{no} ye u adiva, yahn che cahnevan ye ndudo che cuahndudo ihy^{an} chu^{hn}. ²¹Chidá, nduhcá u nduco ne ne,

ama no vederendedecadino yuhn vo ne, ricá ndih che din ne che ama ndudo no co nducoyaca ye, cochahtino ye uvo. Nahn che ama ndudo no co nducoyaca ye, cava che cotahno ihyan iyehmse che ndih dechuh ne u. ²²Vederihquentiyon che te ne u ne, namin cah ihyan chuhn, cava che ama ndudo no co ye, nduhca che u nduco ndih ne, ama no vederendedecadino yuhn vo. ²³Ndih ne, rinduco ne u, ne u ne, rinducó ihyan chuhn, cava che ama ndudo no co ye. Nduco tihca ne, tumacadino ihyan nunde che dechuh ne u man, yahino ne ihyan chuhn nduhca che yahino ne u man.

²⁴Chidá, ihyan chuhn che tendahnun ne cava che co nduco ye u ne, náhn che cuahtenan ye nducó nan che conán, cava che tumacadino ye yahn vederihquentiyon che numacuahn vedeyahino yahn ne ndahco ne tãh nde ro che metah cuhnde iyehmse. ²⁵Chidá che va ne vahchetero, ihyan nunde ne, hua rendihche ye ndih, ate u ne, rendihché ndih. Me ihyan chuhn ne, a devano ye che ndih dechuh ne u. ²⁶A cah cuandé ihyan chuhn yahn vederihquentiyon yahn ne, ne conduco cá ihyan, quendí cah cuandé ihyan, cava che, nduhca che yahino ne u ne, tihca din yahino ne ihyan.

Din se preso Dihvo vo Jesucristo

18 ¹Chihno rahn Dihvo vo dehtenduh che tuhchan ne, chica ye min nduco ihyan apóstol yahn ye, cuahn ye tama lado viche ama ya che duche Cedrón. Ama cuan min ne, va yahn ndata, ne min chenda ye nduco vih. ²Judas, sahn min che a rihco cade se che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, namin a rendihche se min, te ama ndeh yune chahn Dihvo vo nduco ihyan apóstol yahn ye. ³Nducote a rendihche se min ne, hua chi vahche yahn se, ne chahn cuaco no se nan che quenun Dihvo vo. Nduco se ama yahn sandado man, policía yahn yaco man, che dechuh chidocuyan ndinan nduco sahn fariseo. Sandado chahn man, policía man ne, nda se espada man, linterna man. Cuahn che a nda nino sahn chahn ne, ⁴nducote a devano Dihvo vo nducuahn che va che cuahno co ye ne, quendah ye van ihyan apóstol yahn ye ne, tumerune ye sahn: —¿Duh rinuhn nchuhn ne?

⁵Ndahconan sahn chahn, ne rahn se ri se ihyan:

—Jesús yahn yan Nazaret, rinuhn nuhn.

Rahn ye ri ye sahn:

—A u che rahn nduco nchuhn.

Judas, sahn min che ndihcue ndeh se Dihvo vo ne, min quenun se van sahn chahn. ⁶Cuahn che rahn Dihvo vo ri ye sahn chahn che a ihyan min che rinuhn se ne, chica dama nducoyaca se, ne chera se nde ndiyahn. ⁷Tuhme ndaconan tumerune Dihvo vo sahn:

—¿Duh rinuhn nchuhn ne?

Rahn se ri se ihyan:

—Jesús yahn yan Nazaret rinuhn nuhn.

⁸Rahn ye ri ye sahn:

—A rahn ri nchuhn te a u che rahn nduco ne. Nducote u che rinuhn ne ne, cuahnecun ne che nahn ihyan chuhn.

⁹Tihca chi cava che conahn nduhca che rahn man Dihvo vo tuhca: “Ihyan che tendahnun Dendiohs Chida cava che conduco ye u ne, hua chinda nde ama ye.” ¹⁰Simón Pedro ne, nda ye ama espada. Ndetendah ye, ne chahn ye ama sahn decahya yahn chidocuyan che tahque ndinan che duche se Malco, ne chacondah ye revan se lado tah cuaco se. ¹¹Ate rahn Dihvo vo ri ye Pedro:

—Cuentihyen ndah espada tih chete vaco. Va che chuhríhn nducuah che a ndihco cade Dendiohs Chida.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan chidocuyan che tahque ndinan

¹²Sandado chahn nduco sahn ndinan yahn se man, sahn policía yahn yaco man ne, chi ihyo se Dihvo vo, din se preso ihyan. ¹³Quenda se ihyan ndevaco Anás, inchahn ndico Caifás, chidocuyan che tahque ndinan ye nduyo min. ¹⁴Caifás ne, a ihyan min che rahn ye ri ye sahn ndinan yahn nación yahn Israel, che tahque ndahca che ama no ihyan coh ye cava nducoyaca ihyan nación yahn ye.

Pedro ne, rahn ye te hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁵Simón Pedro nduco tama ihyan apóstol ne, cuahn ye diyahn diyahn cuahn nan cuahn Dihvo vo. Ihyan apóstol che tama me ne, a rendihche chidocuyan ndinan me ihyan, ne chemin che chi chenda ye ura che nda Dihvo vo, quenun ye nan che ri chevah vaco chidocuyan ndinan me. ¹⁶Ate Pedro ne, chandi ye cuahn chevah me. Tuhme quendah ihyan apóstol che tama me, ne yahve ye tahn

che redin cudado chendevah me, ne quenda ye Pedro cuahn chete me. ¹⁷Tahn che redin cudado chendevah me ne, tumerume te Pedro:

—¿A ndiyu nduco di rindoque ihyan cah ne?

Ndahconan Pedro ne, rahn ye ri ye tahn:

—Hua. Hua rinducó ihyan.

¹⁸Nducote ama iche vino min ne, sahn decahya yahn chidocuyan man, sahn policia man, ndihco se ama vacoyahn, ne vatendi se recah ihno se sahn. Namin Pedro ne, nduco ye sahn chahn, nti ye chihto vacoyahn me, recah ihno ye ihyan.

***Chihnde cade yahn Dihvo vo Jesucristo nan
chidocuyan che tahque ndinan***

¹⁹Chicarune chidocuyan che tahque ndinan me Dihvo vo, duh nduh ihyan che rinduco ye ihyan man, deh che ricuahn ye man. ²⁰Rahn Dihvo vo ri ye chidocuyan me:

—U ne, cuahn dama chicuahn van nducoyaca ihyan, chete yaco chahte man, yaco cahya man, nan che rendo dama nducoyaca ihyan naci6n yahn Israel. Dehve chicuahn cuahn man cuahn ndeh.

²¹Ndotenan che u cacarune ne ne, cuicarune ne ihyan che chicuahn. Ihyan chahn cahma ye co ye ndih deh che chicuahn ihyan.

²²Cuahn che tihca rahn Dihvo ne, chahn ama sahn policia yahn yaco vaconan ye, ne rahn se ri se ihyan:

—¿Dehco che tihca ndahconen yahn chidocuyan ndinan?

²³Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Ndete che hua tihca che rahn ne, cahme ti quenan che hua ndahca rahn. Ate ndete che ndahca rahn ne, hua ndahca din che chehn u.

²⁴Tuhme ndedechuh Anás Dihvo vo, nchiche ihyo ye, tah Caifás, chidocuyan che tahque ndinan.

Ndaconan rahn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo Jesucristo

²⁵Numanahn min ne, nti Pedro recah ihno ye ihyan chihto vacoyahn, ne tumerune sahn che chenun min ihyan:

—¿A ndiyu nduco di rindoque ihyan cah ne?

Ndahconan Pedro yahn se:

—Hua. Hua rinducó ihyan.

²⁶Tuhme ama sahn decahya yahn chidocuyan che tahque ndinan, sahn vih sahn che chacondah Pedro revan me ne, rahn se ri se Pedro:

—¿Taca hua?, te u ne, ndihcheró di nduco ye min van yahn ndata me.

²⁷Ndaconan rahn Pedro che hua rendihche ye Dihvo vo, ne ura min cah tuh.

Quenda se Dihvo vo Jesucristo nan Pilato

²⁸Tuhme quenda sahn ndinan chahn Dihvo vo, chica se vaco Caifás, ne nda se nduco ye nan palacio yahn gobernador.

Ura min ne, a chi dave. Sahn chahn ne, hua chenda se chete palacio me, te rahco se te cahnda yahn se, ne hua co conduco se, ro yudo me. ²⁹Nducote hua chenda se ne, quendah Pilato, ne tumerune se sahn:

—¿Deh yahn che rica nunde nchuhn yahn ihyan cuh ne?

³⁰Ndahconan sahn chahn, ne rahn se:

—A che a duhtuno ihyan sahn tih, ne chemin che checu nuhn sahn tah ne.

³¹Tuhme rahn Pilato ri se sahn chahn:

—Cuiquenda nchuhn ihyan, cotechecade man ne yahn ye nduhca che rihquentiyon ley yahn ne.

Ndahconan sahn chahn, ne rahn se:

—Ate nuhn ihyan nación yahn Israel ne, metah vederihquentiyon yahn nuhn cava che cahno nuhn ihyan.

³²Nduco tihca ne, canan chinahn che rahn Dihvo vo nduhca che va che cahno se ihyan. ³³Ndaconan ndonda Pilato chete palacio, ne cah se Dihvo vo, tumerune se ihyan:

—¿A ndih che Rey yahn ihyan nación yahn Israel ne?

³⁴Rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—¿A che rendedecadine man che tihca retumerone, o a ihyan rahn ye ri ye di ne?

³⁵Ndahconan Pilato, ne rahn se:

—U ne, ndiyu ihyan nación yahn Israel u. Sahn nación yahn ne man, chidocuyan ndinan man, checu se ndih tah. ¿Deh din ne ne?

³⁶Tuhme rahn Dihvo vo ri ye sahn:

—Ndiyu iyehanse cuh che rihquentiyón. Chemin che ihyan che rinduco ye u ne, hua cuhn ye cava che ndedevahn ye u tah sahn sih.

³⁷Rahn Pilato ri se ihyan:

—¿A Rey ndih tuhme ne?

Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye sahn:

—Rey u, nduhca che rahn. U ne, nda iyehanse cuh, chihndeyan, cava che cuahndudó ndudo cuaco. Nducoyaca ihyan che renevahnecon ye ndudo cuaco ne, rihcovan ye che rahndudó.

³⁸Rahn Pilato ri se ihyan:

—¿Deh ndudo cuaco che tihca rahn ne yahn ne?

Chihco cãde se che cãhno se Dihvo vo Jesucristo

Chihno rahn Pilato chemin ne, quenda se tama yune, ne rahn se ri se sahn ndinan chahn:

—Ihyan cuh ne, nde ama nunde yahn ye metah. ³⁹Nchuhn ne, va costumbre yahn ne che ntahte adecoduhno preso che nahn ne vihco ro yudo. ¿A nahn ne che ntahte ihyan cuh che Rey yahn ne ne?

⁴⁰Tuhme ndaconan cah sahn chahn:

—¿Sahn tih ne, hua! ¡Cuentahte ne Barrabás!

Me Barrabás ne, ama sahn duco.

19 ¹Tuhme chihquentiyon Pilato che chahn sandado Dihvo vo. ²Sandado chahn ne, dendah se ama corona yan, tihyon se tin Dihvo vo, ne tihyon se ama tino morado ihyan, nduhca tino che rahtenun rey. ³Chihno min ne, ndo dama se nan ye, ne redin ca se che rendeva se yavenan ye. Rah se:

—¿Ndeva vo yavenan Rey yahn ihyan nación yahn Israel! Namin chahn se vaconan ye.

⁴Quenda tun Pilato, ne rahn se ri se sahn ndinan chahn:

—Condihe nchuhn. Ndetenda ihyan meniyon cava che codevano ne te metah nde ama nunde yahn ye.

⁵Quenda Dihvo vo, quenun tin ye corona yan me man, quenun ye tino morado me man. Tuhme rahn Pilato ri se sahn chahn:

—¿Nga ye! ¡Condihero nchuhn ihyan!

⁶Cuahn che ndihchero chidocuyan ndinan chahn man, sahn policia man, Dihvo vo ne, numacuahn vedetan cah se:

—¿Cuaconahn yah ne sahn! ¡Cuaconahn yah ne sahn!

Rahn Pilato ri se sahn:

—Cuiquenda man nchuhn ihyan, cuaconahn yah ne ihyan, te u ne, a techecade yahn ye, ne a devano te metah nde ama nunde yahn ye.

⁷Ndahconan sahn chahn, ne rahn se ri se Pilato:

—Sahn tih ne, va che coh se, te tihca rihquentiyon ley yahn nuhn yahn che rahn se che Daya Dendiohs sahn.

⁸Cuahn chihnevan Pilato che tihca rahn sahn chahn ne, nde tahque dihya se chi. ⁹Ndaconan ndonda se chete palacio yahn se, ne tumerune se Dihvo vo:

—¿Ti yan vaco ne ne?

Ate Dihvo vo ne, nde hua ndahconan ye yahn se.

¹⁰Tuhme rahn se ri se ihyan:

—¿Dehco che hua rendahconan ne yahn? ¿A hua devano ne te va vederihquentiyon yahn? Co ndahco libre ndih ndete che nahn. Namin co cahcantiyon che conan yah ne.

¹¹Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye sahn:

—Nde ama vederihquentiyon, hua co conan come nan, ndete che Dendiohs hua te ye di. Chemin che sahn che checu se u tah ne, tahque chendihco se nunde che co di.

¹²A nde ura min rinuhn ino Pilato taca co ndahco se libre Dihvo vo, ate sahn ndinan chahn ne, cah se yahn se:

—Ndete che ndahco ne libre sahn tih ne, ¡hua amigo yahn ne emperador ndih!, te adecoduhno ihyan che nahn co ye rey ne, redin vahche ye yahn ye.

¹³Cuahn che chihnevan Pilato che tihca rahn sahn chahn ne, chihquentiyon se che ndiquenda Dihvo vo, ne chihnde se nan che retechecade se, nan che duche Gabata che devaco hebreo, che conahn tuhca: “Nan Che Chenun Tu.” ¹⁴Ura min ne, ri tenduh nan mahn yahn, ne a tama ro me che ro yudo. Tuhme rahn Pilato ri se sahn ndinan chahn:

—¡Nga Rey yahn nchuhn!

¹⁵Ate sahn chahn ne, rah se:

—¡Cuedecuihno ne sahn! ¡Cuedecuihno ne sahn! ¡Cuaconahn yah ne sahn!

Rahn Pilato ri se sahn chahn:

—¿Taca che cuaconahn yah Rey yahn ne?

Ate sahn chicocuyan ndinan chahn ne, ndahconan se, ne rahn se ri se Pilato:

—Nuhn ne, atenan emperador che rey yahn nuhn.

¹⁶Nduco ndudo che tihca rahn se ne, ndahco Pilato Dihvo vo tah se cava che conan yah ye, ne quenda se ihyan.

Chaconahn yah se Dihvo vo Jesuchristo

¹⁷Quenda se Dihvo vo, ne quenda ye cruz nan che va che conan yah ye, cuahn ye ama cuan nan che duche Cuete Ine Tin Tenahn, ne che devaco hebreo ne, duche Gólgota. ¹⁸Min chaconahn yah se Dihvo vo dama nduco o se, ama se ama ama lado chihto nan ye. ¹⁹Dirun Pilato ama letrero, ne chihquentiyon se che quenán tin cruz. Ndirun tuhca: “Ihyan cuh che Jesús yahn yan Nazaret, Rey yahn ihyan nación yahn Israel.” ²⁰Ama yahn sahn nación yahn Israel ndihchenan se che tihca ndirun, te nan che chaconahn yah se Dihvo vo ne, nino viyan me. Letrero me ne, ndirun devaco hebreo man, griego man, latin man.

²¹Chidocuyan ndinan chahn ne, rahn se ri se Pilato:

—Hua ndahca che dirun ne “Rey yahn ihyan nación yahn Israel.” Tahque ndah ne, codirun ne “Ihyan cuh ne, rahn ye che man ye che Rey yahn ihyan nación yahn Israel.”

²²Ate Pilato ne, rahn se ri se sahn:

—Che dirun ne, a tihca conan, ametah ndahcorun.

²³Cuahn che a chihno chaconahn yah sandado chahn Dihvo vo ne, cahn man se tino yahn ye van cun se. Namin chetah se cahteca tu yahn ye, ne nducote chemin ne, hua ntahyon te ndiya ne, ²⁴⁻²⁵chemin che rahn se nduco vih:

—Tahque ndah ne, hua ndeh vo, ne tendah vo suerte yuhn vo cava che cadino vo cha uvo che quendah yuhn vo che co yuhn vo.

Tihca din se, ne chinahn nduhca che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Cahn man se tino yahn nduco vih, ne tendah se suerte cha sahn quendah yahn se che co yahn se tino tu yahn.”

Chihto cruz nan che quenán yah Dihvo vo ne, nti chaco ye man, coh chaco ye María, ndahta yahn Cleofas man, María yahn yan Magdala man. ²⁶Cuahn che ndihchero Dihvo vo chaco ye man, ama ihyan apóstol, ihyan min che ama din yahino ye man, che vatendi ye min ne, rahn ye ri ye chaco ye:

—Chacó, nga daya ne, nti se tan.

²⁷Namin rahn ye ri ye ihyan apóstol me:

—Nga cheque, nti ye tan.

Nde ro min ndeva ihyan apóstol min chaco Dihvo vo ndevaco ye.

Chih Dihvo vo Jesucristo

²⁸Chihno min ne, nducote a devano Dihvo vo che a chinahn nducuahn ne, cava che conan conahn nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs ne, rahn ye:

—Yaca rí.

²⁹Va ama jarro min ndito vino. Tuhme chaconahn sahn chahn ama esponja tin ama nduco che duche hisopo, ne decahnda se esponja me nduco vino me, chaconahn se chende Dihvo vo. ³⁰Tihve ye vino me, ne rahn ye:

—Man ne, a chinahn nducuahn.

Tuhme chendih ye, ne chih ye.

Ama sandado ne, terun se lanza ticua Dihvo vo Jesucristo

³¹A tama ro me che vihco ro yudo, ne chemin che hua nahn chidocuyan ndinan chahn che cuahtendihco tenahn nan cruz ro che rahtetuhno ihyan, te ama yudo ro min. Chemin che chica se Pilato che dechuh se sandado che cahn se, ndeh se ine dihma ihyan che chenan yah chahn, ne ndedevah se ihyan. ³²Tuhme tahve Pilato sandado, chahn se, ndeh se ine dihma ama sahn che quenah yah chihto nan Dihvo vo. Chihno min ne, ndeh se ine dihma sahn che tama me.

³³Me cuahn che chahn nda se nan che quenah yah Dihvo vo ne, ndihchero se che a ndih ye. Chemin che ametah ndeh se ine dihma ye.

³⁴Ate nde nduco nduh ne, cah ama sandado lanza ticua ye nino van chete ye, ne quenda yun man, nune man. ³⁵U che dirun caca cuh ne, cuaco ndudo che dirun, te man ndihcheró che tihca chi. Dirun yahn cava che namin nchuhn ne, cotahno ne. ³⁶Tihca chahno chi Dihvo vo cava che conahn nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Hua ndeh se nde ama ine yahn ye.” ³⁷Namin chinahn nduhca che a ndirun tama cuan nan Ndudo yahn Dendiohs tuhca: “Cuahtendi se, ndihchero se ihyan che cah se lanza.”

Quenun Dihvo vo Jesucristo chete yayan

³⁸Chihno min ne, ama ihyan yan Arimatea che duche ye José, che chitahno ye Dihvo vo cuahn ndeh yahn che vah ye chidocuyan ndinan chahn ne, chica ye Pilato cava che cah yune

se che ndedevah ye Dihvo vo, quenda ye ihyān, cuhche ye ihyān. Cāh yune Pilāto, ne chahn José quenda ye Dihvo vo. ³⁹Nicodemo, ihyān min che chahn ye vino chendihchero ye Dihvo vo ne, namin chahn ye nduco José, ne quenda ye ndico ndiche kilo nunedān che ndindah nduco mirra mān, áloes mān. ⁴⁰Ndedevah ihyān chahn Dihvo vo, ne chacotāhme ye nunedān me tino, chahcotuma ye Dihvo vo nduhcā costumbre yahn ihyān naciōn yahn Israel che rihche ye tenāhn. ⁴¹Nino nān che nahn yah se Dihvo vo ne, va āma cuān nān che va yāhn ndata. Min va āma yāyan ra nān che nde āma tenāhn metah conun ye. ⁴²Min chaconuhn ihyān chahn Dihvo vo yahn che nino ri, te a cuanān ro che rahtetuhno ihyān.

Ntuche Dihvo vo Jesucristo vān tenāhn

20 ¹Ro che ndeva ndate ne, chahn María yahn yān Magdala vateyān dahca, nān yāyan nān che quenun Dihvo vo, ne cuahn che ndā ye ne, a ndavi tu chahno che ndechendih chende yāyan me. ²Tuhme conāhn ye rano ye nān che quenun Simón Pedro nduco tāma ihyān apóstol, ihyān min che āma din yahino Dihvo vo, ne rāhn ye ri ye ihyān chahn:

—Ndetendāh ihyān Dihvo vo chete yāyan, ne hua devano nuhn ti quenda ye ihyān.

³Ndetāhno cuahn Pedro nduco ihyān apóstol che tāma me nān yāyan. ⁴Āma rano nduh che o ye cuahn ye, ate ihyān che tāma me ne, tahque dito chano ye che co Pedro, ne tahque menān ca ndā ye nān yāyan me. ⁵Ndihchenun ye chete yāyan me, ne ndihchero ye tino che chahcotuma ihyān Dihvo vo che chetāve min, ate hua chendā ye. ⁶Numanahn min ne, ndā Simón Pedro, ne chendā ye chete yāyan me. Namin ndihchero ye tino chahn che chetāve min. ⁷Avāne ne, tino che chacotuma tin Dihvo vo ne, ndechetive, quendite āma lādo. ⁸Tuhme chendā ihyān apóstol che tāma me chete yāyan, ne ndihchero ye nduhcā che chi, ne chitahno ye. ⁹Ro min ne, metah conāhn ihyān chahn che a ndirun nān Ndudo yahn Dendiohs nduhcā che va che ntuche Dihvo vo vān tenāhn. ¹⁰Chihno min ne, ndaconan ihyān apóstol chahn nān che chenun ye.

*Dihvo vo Jesucristo ne, chihnde ro ye
nān María yahn yān Magdala*

¹¹Numanahn min ne, ndaconan María, ne chihnde ye chihito yāyan me, raco ye. Ura che raco ye ne, ndihchenun ye chete

yayan me, ¹²ne ndihchero ye o ángel chenun ye tino cua, vate ye nan che chacondihte ihyan Dihvo vo. Ama ye cuahn nan che chi nihno tin Dihvo vo, ne tama ye ne, cuahn ndiya cah ye. ¹³Tumerune ángel chahn ihyan:

—¿Deh cuande che reque ne?

Ndahconan María, ne rahn ye ri ye ángel chahn:

—Racó yahn che quenda ihyan Dihvé, ne hua devanó ti chengu ye ihyan.

¹⁴Cade chihno rahn ye chemin cuahn che ndaconan ye, ne ndihchero ye Dihvo vo che nti ye min, ate hua devano ye che ihyan min. ¹⁵Tuhme tumerune Dihvo vo ihyan, ne rahn ye:

—¿Deh cuande che reque ne? ¿Duh rinohn ne?

María ne, rahco ye te co sahn che redin cudado yahn ndata me, ne rahn ye:

—Ndete che ndih quenda ne Dihvé ne, cahma ne co ne u ti chengu ne ihyan, cava che cahñ quenguá ihyan.

¹⁶Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—¡María!

Ndaconan María, ne rahn ye devaco yahn ye, hebreo, ri ye Dihvo vo:

—¡Raboni! —che nahn cahma Ihyan Ricuahn.

¹⁷Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Hua nahn tah u, te metah nahn nan va Chidá. Tahque ndah ne, cuehn ngo ihyan apóstol yáhn che náhn nan va Chidá, ihyan min che Chida nchuhn man, Dendiohs yáhn man, Dendiohs yahn ne man.

¹⁸Tuhme chahn María chego ye ihyan apóstol chahn che ndihchero ye Dihvo vo man, nduhca che rahn ye ri ye ihyan man.

Chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nan ihyan apóstol yahn ye

¹⁹A ro min no cuahn che a chi man ne, ndi dama ihyan apóstol chahn, ne nenecahde ye vah nan che chenun ye yahn che vah ye sahn ndinan yahn ihyan nación yahn Israel. Ura min ne, adenan chenda Dihvo vo vah, chandi ye mendahn, ne rahn ye:

—Dendiohs din yahino ye nchuhn. Hua dehve rahco ne.

²⁰Chihno rahn Dihvo vo chemin ne, nahme ye tah ye nan che nchuh clavo man, ticua ye man, ihyan chahn, ne ama chi

yeno ye ndihchero ye ihyān. ²¹Ndaconan rahn Dihvo vo ri ye ihyān chahn:

—Dendiohs din yahino ye nchuhn. Hua dehve rahco ne. Namin rahn ye ri ye ihyān chahn:

—Nduhca che dechuh Chidá u ne, namin dechuh nchuhn.

²²Tuhme tivenan ye ihyān chahn, ne rahn ye ri ye ihyān:

—Conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn. ²³Ndete che nchahco ne nunde yahn adecoduhno ihyān ne, a ndaca ye vederenchahco. Me ndete che hua ne, a hua ndaca ye.

***Tomás ne, chitahno ye che ntuche Dihvo vo
Jesucristo cuahn che ndihchero man ye ihyān***

²⁴Ama ihyān apóstol chahn che duche ye Tomás, ihyān min che ntahco ihyān che duche ye “Cuahche” ne, metah ye ro che nda Dihvo vo. ²⁵Cuahn che nta ye ne, rahn ihyān chenahn chahn ri ye ihyān:

—A ntuche Dihvo vo. A ndihchero nuhn ihyān.

Ate rahn Tomás ri ye ihyān chahn:

—Atenan che terún ndutitah yahvetah ye nan che nchuh clavo man, ticua ye nan che nchuh lanza man, tuhme cotahnó che a ntuche ye.

²⁶Chihno nine ro ne, nto dama tun ihyān apóstol chahn chete ama vah, ne ro min ne, nduco Tomás quenun ye min. Andahre ntude chendevah ne, chenda Dihvo vo chandi ye mendahn, ne rahn ye:

—Dendiohs din yahino ye nchuhn. Hua dehve rahco ne.

²⁷Tuhme rahn ye ri ye Tomás:

—Con dihchero yahvetah, ne cueteron ndutitah. Namin cueteron ndutitah ticuá. Cuitehne, che a ntuché. Hua o ndedecadine.

²⁸Tuhme rahn Tomás ri ye Dihvo vo:

—¡Ndi che Dihvé man, Dendiohs yahn man!

²⁹Rahn Dihvo vo ri ye ihyān:

—Tomás, man ne, ritehne yahn che ndihchero u. Ndah ro yahn ihyān che andahre hua rendihchero ye u, ate ritahno ye u.

Chirun caca cuh cava che cotahno ihyān Dihvo vo Jesucristo

³⁰Dihvo vo Jesucristo ne, ama ndeh nan ca vederihno din ye nan ihyān apóstol yahn ye che hua ndirun nan caca cuh.

³¹Me nducuahñ che ndirun ne, cava che cotahño nchuhn che Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyañ min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyañ iyehñse man, a ihyañ min che Daya Dendiohs man, ne nduco che cotahño ne ihyañ ne, ndevahn ne, cuahtenan ne vahchetero numacuahn ro.

*Dihvo vo Jesucristo ne, nda ye nan chenun
ndache ihyañ apóstol yahn ye*

21 ¹Chihño min ne, nda Dihvo vo nan che chenun ihyañ apóstol yahn ye, chihto vine yahn Galilea nino yan Tiberias. Tuhca chi: ²Nto dama ihyañ apóstol chahn, Simón Pedro man, Tomás, ihyañ min che ntahco ihyañ che duche ye “Cuahche” man, Natanael yahn yan Caná, estado yahn Galilea man, nduh che o sahn daya Zebedéo man, nduco te o ihyañ apóstol man. ³Rahn Simón Pedro ri ye ihyañ chahn:

—Cahn cotah yahca.

Rahn ihyañ chahn ri ye ihyañ:

—Namin nuhn ne, cahn nuhn nduco ne.

Tuhme cuahn ye, ne chahtenun ye ama barco che va nan vine me, ate numa yan min ne, nde ama yahca hua chetah ye.

⁴Cuahn che a cochi ri dave ne, nda Dihvo vo chihto vine me, ate ihyañ apóstol chahn ne, hua nchanan ye che ihyañ min.

⁵Tuhme rahn ye ri ye ihyañ chahn:

—Nchuhn sahn cahya, ja hua ndaca ne nde ama yahca ne?

Ndahconan ihyañ chahn, ne rahn ye ri ye ihyañ:

—Nde ama te hua ndaca nuhn.

⁶Rahn ye ri ye ihyañ chahn:

—Cotihyon nchuhn yana yahn ne lado tah cuaco barco, ne ndaca ne ite.

Tihca din ihyañ chahn, ne cuahn che ndetendah ye yana me ne, nde hua richa ye che ama ndito yahca. ⁷Tuhme ama ihyañ apóstol, ihyañ min che ama din yahino Dihvo vo ihyañ ne, rahn ye ri ye Pedro:

—¡A Dihvo vo che nda ye tan!

Ndetahño che chihnevan Simón Pedro yahn Dihvo vo ne, ndonun ye tino menan yahn ye, ne ca nun ye van nune che cahn ye nan che va ye. ⁸Nan chenun ihyañ apóstol chenahn chahn nduco chihto vine ne, ri tenduh ama ciento metro. Chicahca ye barco me nde min, chihnda ye yana me, ndito

yahca. ⁹Cuahn che ndiquendah ye chete barco me ne, ndihchero ye che va ama vacoyahn, ama chenun nducoyahn, ne quendudo ama yahca nan nducoyahn me, riyuche te.

Namin va pan. ¹⁰Rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Te nchuhn neve yahca che cade chetah ne.

¹¹Chenda Simón Pedro chete barco me, ne chihnda ye yana me, ndetendah ye van nune. Chenun deman yahca rahte, ri ama ciento quenán o raco ndiche ino te. Andahre ama yahn te, ate hua chendan yana me. ¹²Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan chahn:

—Cochi nchuhn, cahdino ne.

Ihyan apóstol chahn ne, a devano ye che Dihvo vo, ne chemin che nde hua chihquino ye tumerune ye ihyan duh ihyan ye. ¹³Chahn nda Dihvo vo, ne chetah ye pan me man, yahca me man, ne cah ye, cheh ihyan chahn.

¹⁴A ro min chi ino yune che chendihchero Dihvo vo ihyan apóstol yahn ye cuahn che a ntuche ye van tenahn.

Dihvo vo Jesucristo ne, yahve ye Simón Pedro

¹⁵Cuahn che a chihno cahdino ihyan chahn ne, tumerune Dihvo vo Pedro:

—Simón, daya Jonás, ¿a tahque yahine u che co ihyan chuhn ne?

Ndahconan Simón Pedro yahn ye:

—Taca hua, Dihvé. Yahinó ndih. A man ne devano ne.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tuhme ne, codin cudado ihyan yáhn.

¹⁶Ndaconan tumerune ye ihyan, chi o yune:

—Simón, daya Jonás, ¿a yahine u ne?

Ndahconan Pedro yahn ye:

—Taca hua, Dihvé. Yahinó ndih. A man ne devano ne.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Tuhme ne, codin cudado ihyan yáhn.

¹⁷Ndaconan tumerune ye ihyan, chi ino yune:

—Simón, daya Jonás, ¿a yahine u ne?

Nducote a nde ino yune che tumerune ye Pedro ndete che a yahino ye ihyan ne, chi ndache ye, ne rahn ye:

—Dihvé, a man ne devano ne nducuah. A devano ne che yahinó ndih.

Rahn Dihvo vo ri ye ihyān:

—Tuhme ne, codin cudado ihyān yáhn. ¹⁸Cuāco ráhn rí di te cuahn che decahya di ne, rendonon man tino yehn, ne rehn ti che nahn cahn. Ate cuahn che a co ndico di ne, ntah reche, ne tama ca ihyān ntihyon ye tino yehn di, ne quenda ye di nan che hua nahn cahn.

¹⁹Che tihca rahn Dihvo vo ri ye Pedro ne, conahn nduhca che va che cahco mendahn ye ihyān nan ntiyon yahn Dendiohs, cahno se ihyān. Tuhme rahn Dihvo vo ri ye Pedro: —¡Cuindoque u!

²⁰Ura che cuahn ye ne, ndaconan Pedro, ne ndihchero ye che cuahn nduco ihyān apóstol min che ama din yahino Dihvo vo, ihyān min che dama chihnde ye nduco Dihvo vo cuahn che cheh vino ye me, ne tumerune ye duh che ndihcue ndeh ihyān. ²¹Tuhme tumerune Pedro Dihvo vo:

—Dihvé, me ihyān tih ne, ¿deh co yahn ye ne?

²²Ndahconan Dihvo vo, ne rahn ye ri ye ihyān:

—Ndete che u náhn che conan ye iyehnse nde ro che ndaconan chí ne, di ne, hua cuande yehn chemin. Cuindoque u.

²³Chemin che chihnde ndudo van dihno vo che ihyān apóstol min ne, hua nda ro che coh ye. Ate Dihvo vo ne, ndiyu che rahn ye che hua coh ihyān min, te rahn ye te ndete che nahn ye che conan ihyān min nde ro che chi tun ye ne, hua cuande yahn Pedro chemin.

²⁴A ihyān apóstol min che dirun ye caca cuh, ne a devano vo che nducuahn che dirun ye ne, cuāco.

²⁵Ama ndeh nan ca dehtenduh che din Dihvo vo Jesucristo. Ndete che corun queri ama nan dehtenduh che din ye ne, rahcó te cuto libro numachahte iyehnse, nde hua tuno nan che conun. Tihca chi.